

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง
(ชนเผ่า)

ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

จัดทำโดย

นายอุทัย แสงสุวรรณ และคณะ

สิงหาคม 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง
(ชนเผ่า)

ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

คณะผู้จัดทำ

1. นายอุทัย แสงสุวรรณ
2. นายสมพล ประโลहित
3. นายราชัน มานะกิจ
4. นางยุพิน รัตนวรพันธุ์
5. นางสาวปรานอม ธรรมศิริ
6. นายเป้า แซ่เต็น^{*}
7. นางสาวดี แซ่ฟ่าน
8. นายยาแสะ จะสีพาย
9. นายสมคิด แปแจกู๋
10. นายอาเท่อ แซ่ฟ่ากู๋

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

มีนาคม 2547

คำนำ

การวิจัยการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในพื้นที่สูง (ชนเผ่า) พื้นที่โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ทีมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำขึ้นนี้ โดยมีแหล่งข้อมูลประกอบด้วย คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ของบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ 3 ตำบลห้วยชมภู ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านใหม่พัฒนา หมู่บ้านเยซุ หมู่บ้านเข้า หมู่บ้านร่มเย็น หมู่บ้านสันติสุข หมู่บ้านสันกลาง หมู่บ้านห้วยโจง และหมู่บ้านป่าตัน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมย่อย การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อจะได้ความต้องการ ศักยภาพของชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุมชนในพื้นที่สูง(ชนเผ่า)

ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ปรึกษาโครงการ คือ นางสาวสายสวาท วิชัย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ให้การสนับสนุนทุกด้าน ตลอดจนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ภาค และศูนย์ประสานงานวิจัย สกว.ภาค เขต เชียงราย - พะเยา - ฝาง โดย ดร.ยิ่งยง เทาประเสริฐ ที่ให้ออกาสและสนับสนุนทุนวิจัยจนสำเร็จเรียบร้อย ด้วยดี และหวังว่างานวิจัยนี้คงจะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยต่อครู บุคลากร หน่วยงานที่สนใจ

ทีมวิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 คำถามวิจัย	3
1.4 ผลการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	3
2 วิธีการวิจัย	
2.1 ขอบเขตและพื้นที่การศึกษา	9
2.2 กลุ่มเป้าหมายหรือแหล่งข้อมูล	9
2.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	10
2.4 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	11
2.5 ขั้นตอนการดำเนินการ	12
3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชน	
3.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	18
3.2 ที่ตั้ง และอาณาเขต	18
3.3 จำนวนประชากร	19
3.4 การปกครอง	19
3.5 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน	20
3.6 การคมนาคม	21
3.7 ระบบสาธารณสุขปโภค	22
3.8 สภาพเศรษฐกิจ	22
3.9 ประเพณีวัฒนธรรม	22
3.10 ทรัพยากรธรรมชาติ	24
3.11 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	24

4. ปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชน	25
4.1 ปัญหาของชุมชน	25
4.2 ความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	26
4.4 ผลสรุปรวมของแต่ละชนเผ่าด้านต่างๆ	31
4.5 สรุปความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของชุมชน	32
4.6 ศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	33
 5. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา	 38
5.1 จัดตามกลุ่มสาระพื้นฐาน	38
5.2 สาระเพิ่มเติม	46
5.3 จัดเข้าเป็นโครงการของโรงเรียน	54
 6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ	 57
6.1 สรุปผลการวิจัย	57
6.2 สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ	59

ภาคผนวก

 ประวัตินักวิจัย

 ภาพประกอบการจัดกิจกรรม

บทคัดย่อ

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีความมุ่งหมายให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนได้เปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและสนองตอบความต้องการของชุมชน

โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1 เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการทางการศึกษาของชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ได้แก่ เผ่าอีเก้อ เผ่าเย้า และเผ่ามูเซอ ซึ่งเป็นสังคมชนเผ่าที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ และจากผลการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของรัฐ (หลักสูตรแกนกลาง) ที่มีรูปแบบอย่างเดียวกันทั้งประเทศ พบว่า การจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องและไม่สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจง มีกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยนำกระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา จึงมีการศึกษาวิจัย “โครงการวิจัยการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า)” ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม โดยมีกลุ่มเป้าหมายหรือแหล่งข้อมูลประกอบด้วย คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ และผู้นำหมู่บ้านจำนวน 8 หย่อมบ้านของบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีนักเรียน และการจัดเวทีชาวบ้าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีหลากหลาย เช่น แหล่งเรียนรู้ไม้ผลเมืองหนาว พืชไร่ พืชสวน สถานีอนามัยปางขอน สถานีทดลองปลูกพืชบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริบ้านปางขอน ศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการปลูกพืชบนพื้นที่สูงของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ประจำจังหวัดเชียงราย นอกจากนั้นในแต่ละหย่อมบ้านยังมีผู้รู้หลายสาขา เช่น ช่างตีเหล็ก ช่างจักสาน ช่างปักผ้า หมอยาสมุนไพรซึ่งท่านเหล่านั้นพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับทางโรงเรียน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนที่มีต่อนักเรียน เช่น ต้องการให้นักเรียนมีความรู้ทักษะทางด้านวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการให้นักเรียนรู้อนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมชนเผ่า ตลอดจนต้องการให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เป็นต้น

3. ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ

ชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ได้แก่

- 3.1 จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาสาระตามความต้องการของท้องถิ่น เข้ากับ 8 สาระวิชาและ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.2 จัดเป็นสาระเพิ่มเติม ในระดับช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3
- 3.3 จัดเข้าในโครงการของโรงเรียนบรรจุในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การสื่อสารระหว่างทีมวิจัยกับชุมชนซึ่งใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ชุมชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาตามเจตนา การปฏิรูปการศึกษา การกระจายอำนาจการศึกษา การเดินทางเพื่อเก็บข้อมูลเป็นช่วงฤดูฝนทำให้ยากลำบาก กลุ่มเป้าหมายไม่ได้เห็นความสำคัญ ตลอดจนชุมชนมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้การเก็บข้อมูลเกิดความล่าช้า และข้อมูลที่ได้เกิดความคลาดเคลื่อนจากความจริง ต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการใช้ล่ามหรือบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายทอดอย่างแท้จริง

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่อยู่บนพื้นที่สูง (ชนเผ่า) จึงควรมีกระบวนการการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการใช้กระบวนการการเรียนรู้กับนักเรียนที่อยู่พื้นที่ราบ เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนชนเผ่าให้มีคุณภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีความมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และ จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งกำหนดให้กระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการและเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในระบบโรงเรียนของรัฐหรือเอกชนเท่านั้น แต่เปิดโอกาสให้ชุมชน ครอบครัว สามารถจัดการศึกษาตามความพร้อมของตนเองได้ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการตั้งแต่สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา หรือภูมิปัญญาที่อยู่ในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถร่วมคิดร่วมสร้างกิจกรรมตลอดจนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของตนเองได้

โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1 เป็นโรงเรียนในพื้นที่บริการทางการศึกษาของชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ประกอบด้วยเผ่าอีก้อ เผ่าเย้า และเผ่ามูเซอ ซึ่งสังคมชนเผ่าเป็นชุมชนที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่หลากหลาย และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ ตลอด จนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่แตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม และบริบททางสังคม ที่มีความสลับซับซ้อนของสภาพปัญหา และความต้องการขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะความแตกต่างในด้านวิถีชีวิต

ผลจากการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของรัฐที่ผ่านมา พบว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะมีรูปแบบอย่างเดียวกันทั้งประเทศที่เรียกว่า “หลักสูตรแกนกลาง” และผลจากการดำเนินการดังกล่าวพบว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่สอดคล้องและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนเนื่องด้วยสภาพปัญหาด้านการสื่อสาร ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชนเผ่า และวิถีชีวิตที่แตกต่าง ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการนำประสบการณ์ การนำความรู้ ความชำนาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา นับได้ว่าเป็นโอกาสที่จะนำเอาความรู้ความสามารถและความต้องการของชุมชนเข้ามาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจง มี

การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างศักยภาพในชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ จึงควรมีการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า)

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง(ชนเผ่า) ทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อกำหนดหลักการที่สำคัญของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อชนเผ่าอันจะนำไปสู่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การกำหนดสาระการเรียนรู้ หรือหัวข้อเรื่องในท้องถิ่น ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อชนเผ่า ที่ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- ทิศทาง / แนวทาง ในการดำเนินการของโรงเรียนและชุมชนบนพื้นที่สูง
- การจัดการเรียนการสอนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่า
- การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชน ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) จำนวน 3 ชนเผ่า 8 หย่อมบ้าน ในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบไปด้วยประชากรเผ่าอีก้อ มูเซอ และเย้า มี 8 หย่อมบ้าน ดังต่อไปนี้

1. หย่อมบ้านใหม่พัฒนา
2. หย่อมบ้านเย้า
3. หย่อมบ้านสันติสุข
4. หย่อมบ้านเยซุ
5. หย่อมบ้านร่มเย็น
6. หย่อมบ้านสันกลาง
7. หย่อมบ้านห้วยโง
8. หย่อมบ้านปาลัน

โดยการนำความต้องการของชุมชนเผ่า และผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ในชุมชน หมอผีประจำหย่อมบ้าน ร่วมกันกำหนด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำมาจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเชื่อมโยงและตอบสนองความต้องการของชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของชนเผ่าอีโก้ มูเซอ เข้า ในโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของชนเผ่าที่สอดคล้องกับเจตนาในการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

1.3 คำถามวิจัย

1. ศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมีอะไรบ้าง
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ที่ชุมชนเผ่าอีโก้ เผ่ามูเซอ เผ่าเข้า ต้องการและสอดคล้องกับเจตนาในการปฏิรูปการศึกษาและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 (ความเป็นเอกภาพของคนไทย) มีอะไรบ้าง
3. จะมีแนวทางใดบ้างที่จะจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนในเขตพื้นที่สูงของชนเผ่าอีโก้ มูเซอ เข้า ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (ชนเผ่า) ได้อย่างแท้จริง

1.4 ผลการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันสังคมอื่น

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา

- (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และ อำนาจ ความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

- มาตรา 27** วรรคสอง ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตร ตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- มาตรา 29** ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน
- มาตรา 30** ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา
- หมวด 7** **มาตรา 57** ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา
- หมวด 8** **มาตรา 58 (2)** ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเน้นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

แนวคิด แนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามความหมายในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติ 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพ ด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลาง ที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่นกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระจัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้ชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กรอบนโยบายการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการคิดเป็น ทำเป็น

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์และความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาก้าวขึ้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาก้าวขึ้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาก้าวขึ้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและ ศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้ เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย
ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสีงแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

2.1 ขอบเขตและพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 หย่อมบ้าน 3 ชนเผ่า

2.2 กลุ่มเป้าหมายหรือแหล่งข้อมูล

2.2.1. คณะครู ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประกอบด้วย

1. นายอุทัย	แสงสุวรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม
2. นายสมพล	ประโลहित	อาจารย์ 2 ระดับ 7
3. นายยุทธศักดิ์	พิรส	อาจารย์ 1 ระดับ 4
4. นายเรวัติ	มหาวรรณ	อาจารย์ 1 ระดับ 5
5. นายเด่นชัย	ดวงสม	อาจารย์ 1 ระดับ 5
6. นายราชัน	มานะกิจ	อาจารย์ 1 ระดับ 4
7. นายทรงศักดิ์	หงส์หิน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
8. นายอุดม	เทพวงศ์	อาจารย์ 1 ระดับ 4
9. นางยุพิน	รัตนวรพันธุ์	อาจารย์ 1 ระดับ 3
10. นางสาวปรนอม	ธรรมศิริ	อาจารย์ 1 ระดับ 3
11. นางสาวนันท์นภัส	อินทรจุฑกุล	อาจารย์ 1 ระดับ 3
12. นางสาวสุภาพร	แซ่พร่าน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
13. นางสาวพนวิภา	กาวิณจ๊ะ	อาจารย์ 1 ระดับ 3
14. นางคนตรี	ดวงสม	อาจารย์ 1 ระดับ 5
15. นางสาวอำพร	วงศ์ชัย	อาจารย์ 1 ระดับ 4
16. นางเรือนคำ	คำโมนะ	อาจารย์ 1 ระดับ 3
17. นางสาวจารุวรรณ	อัมพุช	ครูอัตราจ้าง
18. นางสาวอมรรัตน์	หนึ่งวงศ์	ครูอัตราจ้าง
20. นายนิมิตร	มหาวงศ์	นักการภารโรง

2.2.2 ผู้นำชุมชน

1. ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยชมภู จำนวน 2 คน
3. ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 12 คน
4. ผู้นำศาสนา จำนวน 8 คน
5. หมอผีประจำหอย่อมบ้านจาก 3 ชนเผ่า 8 หอย่อมบ้าน จำนวน 8 คน
6. ผู้นำหอย่อมบ้านใหม่พัฒนา จำนวน 1 คน
7. ผู้นำหอย่อมบ้านเขษุ จำนวน 1 คน
8. ผู้นำหอย่อมบ้านเห่า จำนวน 1 คน
9. ผู้นำหอย่อมบ้านร่มเย็น จำนวน 1 คน
10. ผู้นำหอย่อมบ้านสันติสุข จำนวน 1 คน
11. ผู้นำหอย่อมบ้านสันกลาง จำนวน 1 คน
12. ผู้นำหอย่อมบ้านห้วยโจง จำนวน 1 คน
13. ผู้นำหอย่อมบ้านป่าลัน จำนวน 1 คน

2.2.3 ผู้นำกลุ่มหรือตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ใน 8 หอย่อมบ้าน

1. กลุ่มพัฒนาสตรี จำนวน 8 คน
2. กลุ่มหนุ่มสาว จำนวน 8 คน
3. ตัวแทนกรรมการหอย่อมบ้าน จำนวน 8 คน
4. ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน

2.2.4 ตัวแทนนักเรียนจำนวน 30 คน

2.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.3.1 แบบสอบถาม
- 2.3.2 แบบสัมภาษณ์
- 2.3.3 เทปบันทึกเสียง
- 2.3.4 แบบบันทึกข้อมูล
- 2.3.5 การจัดประชุม
- 2.3.6 การจัดเวทีชาวบ้าน
- 2.3.7 การจัดเวทีนักเรียน
- 2.3.8 ภาพถ่าย

โดยใช้วิธีการเก็บ ดังนี้

1. **แบบเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน** เพื่อต้องการทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพบริบทชุมชนเผ่า ด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชนเผ่า ปัญหาความต้องการพื้นฐานของชุมชนใน 3 ชนเผ่า 8 หย่อมบ้าน ของ เขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยมตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. **แบบสัมภาษณ์** เพื่อทราบข้อมูลในเชิงเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายในด้านความคิดเห็นความต้องการ ในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน
3. **การจัดประชุม** เพื่อร่วมกำหนดทิศทางในระดับพื้นที่ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับทิศทางในระดับนโยบายของรัฐ และหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุมชนเผ่า โดยมีตัวแทนจากกลุ่มบุคคลต่างๆ คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำหย่อมบ้าน 8 หย่อมบ้านเข้าร่วม
4. **การจัดเวทีชาวบ้าน** ของแต่ละชนเผ่า 3 ชนเผ่า 8 หย่อมบ้าน โดยคัดเลือกตัวแทนหย่อมบ้านละ 20 คน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็น และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่สูง (ชนเผ่า)

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล

1. **ประชุมทีมวิจัย** เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ วางแผนการปฏิบัติงานพร้อมกับสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นการศึกษา
2. **การทบทวนเอกสาร**
 - 2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
 - 2.2 พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 2.3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชน
 - 2.4 เอกสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. **วิเคราะห์แนวทางเจตนารมณ์ของหลักสูตรและข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เป็นปัจจัยในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนบนพื้นที่สูงในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม**

2.5 ขั้นตอนดำเนินการ

1. **การเตรียมความพร้อม** เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ วางแผนการปฏิบัติงานพร้อมทั้ง สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ตามประเด็นการศึกษาตลอดจนชี้แจงโครงการวิจัย ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโครงการ ฯ ได้จัดเตรียมความพร้อมทีมวิจัย เมื่อ

วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2546

โดยหัวหน้าทีมวิจัยได้ชี้แจงถึงบทบาทหน้าที่ของคณะวิจัย ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

	1. นายอุทัย แสงสุวรรณ	หัวหน้าทีมวิจัย
มีหน้าที่	ควบคุม ดูแลและติดตามผลการทำงาน	
	2. นายสมพล ประโลหิต	นักวิจัย
มีหน้าที่	หัวหน้ากิจกรรมโครงการวิจัย ดำเนินกิจกรรมวิจัยตามโครงการ	
	3. นายราชัน มานะกิจ	นักวิจัย
มีหน้าที่	ดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการวิจัย	
	4. นางยุพิน รัตนวรพันธุ์	นักวิจัย
มีหน้าที่	จัดระบบเอกสารและรวบรวมข้อมูล	
	5. นางสาวปรานอม ธรรมศิริ	นักวิจัย
มีหน้าที่	ประสานกับ สกว.และงานการเงินโครงการวิจัย	
	6. นายเป่า แซ่เต๋น	นักวิจัย
มีหน้าที่	ประสานงานและประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย	
	7. นางดาวดี แซ่ฟ่าน	นักวิจัย
มีหน้าที่	ประสานงานและประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ดูแลการจัดกิจกรรมในเขตพื้นที่บ้านบ้านเย้า	
	8. นายอาเท่อ แซ่ฟ่ากู่	นักวิจัย
มีหน้าที่	ประสานงานและประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ดูแลการจัดกิจกรรมในเขตพื้นที่บ้านใหม่พัฒนา (อีก่อ)	
	9. นายสมคิด แปแจกู่	
มีหน้าที่	ประสานงานและประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ดูแลการจัดกิจกรรมในเขตพื้นที่บ้านร่มเย็น (เผ่าอีก่อ)	
	10. นายยาแฮ จะสีพาย	นักวิจัย
มีหน้าที่	ประสานงานและประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ดูแลการจัดกิจกรรมใน	

เขตพื้นที่บ้านป่าล้น บ้านสันกลาง และบ้านห้วยโงง (มูเซอ)
และคณะครูทุกคน เป็นทีมวิจัยร่วมมีหน้าที่ร่วมกิจกรรมทุกอย่างของคณะวิจัย

วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2546

โดยนายอุทัย แสงสุวรรณ หัวหน้านักวิจัยได้นำคณะวิจัยพร้อมทั้งคณะครูซึ่งเป็น
ทีมวิจัยเข้าร่วมเวทีเสริมทักษะการทำงานตามโครงการวิจัย ณ สถาบันราชภัฏเชียงราย

ตลอดจนได้ชี้แจงโครงการวิจัยต่อผู้นำหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขชุมชน ผู้มีส่วนได้เสียกับสถานศึกษา และร่วมกันสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างดียิ่ง

แผนการปฏิบัติงานตามโครงการ

ลำดับที่	ช่วงเวลาดำเนินการ	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1.	สิงหาคม 2546	เตรียมความพร้อมทีมวิจัย	หัวหน้านักวิจัย
2.	สิงหาคม 2546	ทบทวนเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	ทีมวิจัยและครู
3.	15 สิงหาคม 2546	จัดประชุมระดมความคิดผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน	คณะทีมวิจัย
4.	2-18 กันยายน 2546	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ จำนวน 256 ราย	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
5.	8 ตุลาคม 2546	จัดเวทีชาวบ้านห้อมบ้านใหม่พัฒนา	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
6.	11 พฤศจิกายน 2546	จัดเวทีชาวบ้านห้อมบ้านร่มเย็น	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
7.	18 พฤศจิกายน 2546	จัดเวทีชาวบ้านห้อมบ้านเข้า	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
8.	25 พฤศจิกายน 2546	จัดเวทีชาวบ้านห้อมบ้านเขษุ	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
9.	26 พฤศจิกายน 2546	จัดเวทีนักเรียน	ทีมวิจัย
10.	27 พฤศจิกายน 2546	จัดเวทีชาวบ้านห้อมบ้านมุเซอ (ลาหู่)	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
11.	15 ธันวาคม 2546	ประชุมทีมวิจัย	ทีมวิจัยและคณะครู
12.	5 มกราคม 2547	ประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียน	ทีมวิจัยและคณะครู
13.	กุมภาพันธ์ 2547	จัดเวทีตรวจสอบข้อมูล	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
14.	กุมภาพันธ์ 2547	ประชุมคณะครู ทีมวิจัย	ทีมวิจัยและคณะครู
15.	กุมภาพันธ์ 2547	สรุปบทเรียนในการดำเนินงาน	ทีมวิจัยและคณะครู
16.	กุมภาพันธ์ 2547	จัดเวทีเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแกน กลางกับชุมชนในเขตพื้นที่สูงให้กับ ครูและชุมชนในพื้นที่ที่สนใจ	ทีมวิจัยคณะครูและชุมชน
17.	มีนาคม 2547	จัดทำรายงานการวิจัย	ทีมวิจัย

2. ศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัย ฯ ได้ศึกษาเอกสาร ต่าง ๆ ดังนี้

- หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
- แนวคิด แนวทาง และเจตนารมณ์ของหลักสูตร

- พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- กรอบนโยบายการจัดการเรียนการสอน ที่กำหนดจากส่วนกลาง
- ขอบเขตของเนื้อหาสาระของ 8 กลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่า และสอดคล้องกับเจตนารมณ์การปฏิรูประบบการศึกษาและสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
- เอกสารด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและศักยภาพ สังคมประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชนเผ่า คือ เผ่าอีเก้อ เผ่ามูเซอ และเผ่าเย้า จาก 8 หย่อมบ้านในเขตพื้นที่เขตบริการของ โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

3. จัดประชุมระดมความคิด จำนวน 50 คน เพื่อร่วมกันกำหนด ทิศทางในระดับพื้นที่ (ชุมชน) ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับทิศทางในระดับนโยบายของรัฐ โดยมีตัวแทนจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เข้าร่วม ดังนี้

- คณะครูโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม	จำนวน 10 คน
- นักเรียนจาก 3 ชนเผ่า 3 ช่วงชั้น	จำนวน 9 คน
- ผู้ปกครอง	จำนวน 7 คน
- ผู้นำชุมชน	จำนวน 6 คน
- คณะกรรมการสถานศึกษา	จำนวน 10 คน
- ผู้นำหย่อมบ้าน 8 หย่อมบ้าน	จำนวน 8 คน
รวม	จำนวน 50 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายจำนวน 300 รายใน 8 หย่อมบ้าน 3 ชนเผ่าโครงการ ฯ ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ของโครงการ ฯ เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 300 ราย แต่เนื่องจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเก็บในระหว่างวันที่ 3-9 กันยายน 2546 ได้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจ ฯลฯ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
- ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนใน 3 ชนเผ่า 8 หย่อมบ้าน
- เนื้อหาสาระที่ต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอน
- แนวทางในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา เช่น สนับสนุนด้านบุคลากร ผู้รู้ สื่อ อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และงบประมาณ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

5. จัดเวทีชาวบ้าน 8 หย่อมบ้าน

โครงการวิจัย ฯ ได้จัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 5 ครั้ง 8 หย่อมบ้าน เพื่อนำเสนอผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และร่วมกันระดมความคิดเห็น รวมทั้งกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้อง

คล้อยเหมาะสมกับชนเผ่า และสอดคล้องกับเจตนารมณ์การปฏิรูประบบการศึกษาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ.2540 ของแต่ละชนเผ่า 3 ชนเผ่า จำนวน 8 หย่อมบ้าน โดยแต่ละครั้งมีตัวแทนเข้าร่วม ดังนี้

- ทีมวิจัย	จำนวน	5	คน
- ผู้ปกครอง	จำนวน	5	คน
- หัวหน้าหย่อมบ้าน / ผู้นำชุมชน	จำนวน	2	คน
- ตัวแทนกลุ่มพัฒนาสตรี	จำนวน	2	คน
- หมอผีประจำหย่อมบ้าน	จำนวน	2	คน

ซึ่งแต่ละครั้งของการจัด มีรายละเอียด รายงานผลการจัดเวทีชาวบ้าน (ภาคผนวก / เอกสารแนบ)

6. จัดประชุมตัวแทนนักเรียน หรือ จัดเวทีนักเรียน ทั้ง 3 ชนเผ่า จำนวน 30 คน

โครงการ ฯ ได้จัดประชุมตัวแทนนักเรียน เพื่อเป็นการทบทวนกระบวนการ การจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน

7. จัดประชุมทีมวิจัย

โครงการ ฯ ได้จัดประชุมทีม เพื่อสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แต่ละชนเผ่าต้องการ ศักยภาพของชุมชน รวมทั้งศึกษาแนวทางและขอบเขตเนื้อหาสาระของ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง (ชนเผ่า) สอดคล้องกับเจตนารมณ์การปฏิรูประบบการศึกษา และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540

8. จัดประชุมคณะครูและบุคลากรในโรงเรียน

โครงการ ฯ ได้จัดประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อสรุปบทเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมาเป็นการทบทวน บทบาทและได้ทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทัศนะมุมมองของครูอาจารย์ รวมทั้งเป็นการสำรวจทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สนองต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ชุมชนเผ่าต้องการ

9. จัดเวทีเพื่อตรวจสอบข้อมูลความต้องการ

โครงการ ฯ ได้จัดเวทีเพื่อตรวจสอบข้อมูลความต้องการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและ ศักยภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน คณะครู นักเรียน รวมทั้งกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระของ 8 กลุ่มสาระ แนวทาง กระบวนการและกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง (ชุมชน) และสอดคล้องกับเจตนารมณ์การปฏิรูประบบการศึกษา

10. จัดประชุมคณะครูและตัวแทน ทีมวิจัย

โครงการ ฯ ได้จัดประชุมครูและตัวแทนทีมวิจัยเพื่อปรับปรุงและจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและศักยภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน คณะครู นักเรียน รวมทั้งกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระของ 8 กลุ่มสาระ แนวทาง กระบวนการและกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน

สอนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง (ชนเผ่า) สอดรับกับเจตนารมณ์การปฏิรูประบบการศึกษา และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540

11. การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกัน

เพื่อทบทวนการทำงาน ทั้งกระบวนการศึกษา และผลการศึกษาวิจัยในการทำงานตามโครงการวิจัย ประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนของกระบวนการทำงานที่ผ่านมา

12. จัดเวทีเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

จัดให้กับผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 70 คน

13. จัดทำรายงานการวิจัย

จำนวน 10 เล่ม

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

3.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม

ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญศรี บุญจิรวัดน์ ได้เล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ว่า เดิมทีเมื่อประมาณก่อน พ.ศ. 2501 หมู่บ้านหมู่ 3 ตำบลห้วยชมภู มีแต่ชนเผ่าเมี่ยนหรือเย้า เข้ามาตั้งรกรากอยู่ก่อนชนเผ่าอาข่า มีประมาณ 40 กว่าหลังคาเรือน หลังจากนั้นประมาณ พ.ศ. 2520 ชนเผ่าอาข่าซึ่งนำโดยนายปู่หลีก หรือปู่หลีกในปัจจุบัน ได้นำชาวบ้านเผ่าอาข่าเข้ามาในพื้นที่หมู่ 3 จำนวนประมาณ 24 หลังคา ซึ่งทางราชการไม่รู้เห็น จึงได้เรียนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ไปสอบสวนความเป็นมาว่า ใครให้ชนเผ่าอาข่าซึ่งมาจากประเทศพม่าเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย ผู้ใหญ่บ้านก็ยืนยันว่า ตนไม่ได้เป็นผู้ชักนำเข้ามาแต่อย่างใด ชนเผ่าอาข่าเหล่านั้นเข้ามาอยู่เอง เพราะสาเหตุอาจเกิดจากการอพยพถิ่นฐาน เพื่อหาที่ทำกินไปเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ว่าได้บุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ปัจจุบันทางราชการก็ได้อนุญาตให้ชนเผ่าอาข่า ซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ได้ และจะต้องทำเรื่องขอสัญชาติให้ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

อนึ่งทางการได้แจ้งให้หมู่บ้านอาข่าซึ่งอยู่ในพื้นที่ หมู่ 3 ทำเรื่องแยกหมู่บ้านให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะมีประชากรหนาแน่นยากต่อการปกครองและควบคุม ซึ่งผู้นำหมู่บ้านได้รับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการต่อไป

3.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

พื้นที่บ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นเทือกเขาสูงชัน สลับซับซ้อน สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,371 เมตร พิกัดที่ NC 655024 ตลอดปีมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 18-22 องศาเซลเซียส อากาศหนาวเย็นตลอดปี มีบริเวณพื้นที่ทำกินและป่าสลับกันเป็นช่วงๆ ระยะทางจากทางแยกน้ำตกขุนกรณ์ขึ้นไป จะเดินทางขึ้นภูเขาไปเรื่อยๆ สลับบางที่ก็จะลงเขา สองข้างทางเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าไผ่ ทางขดเคี้ยวถนนดินแดงสลับกับถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ การเดินทางยากลำบากยิ่งในช่วงฤดูฝน ถนนที่ไม่ได้ลาดยางคอนกรีตจะและเป็นขีโคลนรถจักรยานยนต์ รถยนต์ ต้องใช้โซ่เสริมล้อ การเดินทางจะผ่านหมู่บ้านปางตะไคร้ และบ้านปางขอน ซึ่งเมื่อขึ้นไปถึงบ้านห้วยแม่เลี่ยมจะเห็นทัศนียภาพที่สวยงามโดยเฉพาะที่โรงเรียนจะมองเห็นชุมชนบ้านดู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ หมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยมมีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านอื่นดังนี้

- ทิศตะวันออกมีอาณาเขตติดต่อกับบ้านห้วยแก้ว หมู่ที่ 8 ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ. เชียงราย
- ทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดต่อกับบ้านผาลั้ง หมู่ที่ 4 ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ. เชียงราย

- ทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับบ้านกนกน้อย หมู่ที่ 5 ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ. เชียงราย
- ทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับบ้านปางขอน หมู่ที่ 7 ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ. เชียงราย

3.3 จำนวนประชากร

ประชากรในหมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยมส่วนใหญ่อพยพมาจากหลายพื้นที่ ส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชนเผ่าเย้า และอีกกลุ่มซึ่งจะมี ตร.14,ตร.13 มีเพียงบางส่วนที่ยังไม่มี ตร.14,ตร.13

ปัจจุบันประชากรของหมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยม หมู่ 3 ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ.เชียงราย แยกเป็น 8 หย่อมบ้าน ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ประชากรชาย	จำนวน ประชากรหญิง	รวม
หย่อมบ้านใหม่พัฒนา	36	115	108	223
หย่อมบ้านเย้า	31	117	104	221
หย่อมบ้านเยซุ	33	109	102	211
หย่อมบ้านร่มเย็น	70	261	264	525
หย่อมบ้านสันกลาง	11	35	35	70
หย่อมบ้านสันติสุข	18	28	32	60
หย่อมบ้านห้วยโจง	22	70	59	129
หย่อมบ้านป่าลั่น	40	116	97	213
รวม	261	851	801	1,652

3.4 การปกครอง

หมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยมมีระบบบริหารการปกครองโดยมี นายบุญศรี บุญจิรวัดน์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และ นายเป้า แซ่เต็น เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แต่จากสภาพที่ตั้งของหมู่บ้านห้วยแม่เหลี่ยมอยู่กันเป็นหย่อม แยกเป็น 8 หย่อมบ้าน จึงมีผู้นำหย่อมบ้านรับอำนาจจากผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ ดูแลหย่อมบ้านของตน ดังนี้

1. นายอาเคอ เพอเมียกู	เป็นผู้นำหย่อมบ้านใหม่พัฒนา
2. นายเป้า แซ่เต็น	เป็นผู้นำหย่อมบ้านเย้า
3. นายอล่ม เวียฮือกู	เป็นผู้นำหย่อมบ้านเยซุ
4. นายสมคิด แปแจกู	เป็นผู้นำหย่อมบ้านร่มเย็น
5. นายอาดู กุยซื่อ	เป็นผู้นำหย่อมบ้านสันกลาง
6. นายอภิชัย จะค้อย	เป็นผู้นำหย่อมบ้านสันติสุข

7. นายเลาะทอง ปอไว	เป็นผู้นำห่อมบ้านห้วยโจง
8. นายธิแหล่ จะสีพาย	เป็นผู้นำห่อมบ้านปาลัน

3.5 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีชาวเขา 3 ชนเผ่า คือเผ่าเย้า เผ่าอีเก้อ เผ่ามูเซอ ซึ่งลักษณะการสร้างบ้านเรือนจะตั้งบ้านเรือนกระจายตามสันเขา ไหล่เขา เิงเขา หุบเขา โดยอยู่เป็นกลุ่มตามเผ่าของตน จึงทำให้เกิดเป็นห่อมบ้านต่างๆขึ้น มีห่อมบ้านที่เป็นเผ่าอีเก้อ จำนวน 4 ห่อมบ้าน ได้แก่ ห่อมบ้านใหม่พัฒนา ห่อมบ้านเยซุ ห่อมบ้านร่มเย็น ห่อมบ้านสันกลาง เผ่าเย้า 1 ห่อมบ้าน คือห่อมบ้านเย้า ส่วนเผ่ามูเซอมี 3 ห่อมบ้าน ได้แก่ ห่อมบ้านสันติสุข ห่อมบ้านห้วยโจง และห่อมบ้านปาลัน ซึ่งการสร้างบ้านเรือนมีรูปแบบของบ้านแตกต่างกันบ้าง เช่น เผ่าเย้าจะปลูกบ้านติดกับดิน โดยมีพื้นดินเป็นพื้นบ้านมุงหลังคาด้วยหญ้าคา มีที่ประกอบอาหารในบ้าน ส่วนเผ่าอาข่าปลูกบ้านยกพื้นสูงเล็กน้อย ชายคาบ้านเกือบติดดินเพื่อป้องกันความหนาวเย็น บางหลังก็สร้างติดดินแบบเดียวกันกับเผ่าเย้า ส่วนเผ่ามูเซอปลูกบ้านยกพื้นสูง บ้านสร้างจากไม้เนื้อแข็ง บางหลังก็สร้างฝาบ้านพื้นบ้านโดยใช้ไม้ไผ่หลังคามุงด้วยหญ้าคาเช่นกัน

ปัจจุบันครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีนิยมสร้างบ้านแบบชนพื้นเมืองมากขึ้นจึงทำให้สภาพของบ้านเรือนมีหลากหลาย บางครอบครัวหลังคาใช้สังกะสีหรือกระเบื้องแทนหญ้าคา แต่บางครอบครัวก็ยังคงดำรงรักษารูปแบบบ้านเรือนของชนเผ่าตนเอง

เผ่าอีเก้อ (อาข่า)

บ้านอีเก้อ มีบรรยากาศน่าประหลาด อาจเป็นเพราะทุกบ้านจะต้องมีศาลพระภูมิที่สถิตวิญญาณบรรพชน ซึ่งเป็นศูนย์รวมของพิธีการ และความเชื่อต่างๆ ของสมาชิกทุกคนในครอบครัว เมื่อขึ้นบ้านใหม่เป็นธรรมเนียมว่า จะต้องตั้งศาลพระภูมิและจัดของทั้งหลายที่เกี่ยวกับศาลเข้าบ้านเรือน ตามมาด้วยเสาหลัก ที่ตั้งหม้อหุงข้าว แล้วจึงจะนำเครื่องใช้ไม้สอยอื่นๆ เข้าบ้านได้

ตามธรรมเนียมอีเก้อสร้างบ้านยกพื้น แม้ว่าบางครั้งเมื่อสร้างบ้านบนลาดเขาค่อนข้างชัน พื้นบ้านด้านหนึ่งอาจจะราบอยู่บนพื้นดิน ขณะที่อีกด้านหนึ่งอยู่บนเสาสูง ได้ถุนบ้านเป็นที่เก็บสัตว์เลี้ยง ไม้พื้น และเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร

บ้านอีเก้อไม่มีหน้าต่าง เพราะหลังคานั้นคลุมต่ำ เกือบถึงพื้นดิน ทำให้ภายในบ้านมืดมิด แต่กันลมกันฝนได้เป็นอย่างดี และใช้เนื้อที่นอกฝาบ้านได้หลังคา สำหรับนั่งทำงานหรือเก็บของได้ ภายในบ้านแบ่งเป็น 2 เขตใหญ่ๆ คือ เขตผู้ชาย และเขตผู้หญิง โดยมีฝาสูงเพียงไหล่ กันจากฝาด้านห้องนอนไปถึงเสากลางบ้าน ส่วนที่ไม่มีฝากั้นเป็นบริเวณ ที่ใช้กันอยู่และทำงาน ศาลบรรพชนนั้นติดฝากั้นกลางบ้านอยู่ในส่วนของผู้หญิง

การที่คนภายนอกจะเดินผ่านเข้าบ้านอีเก้อเข้าประตูหนึ่ง ออกอีกประตูหนึ่งนั้น ถือว่าผิดมรรยาทเช่นเดียวกับการที่คนภายนอกจะเดินผ่านบ้านอีเก้อไปเฉยๆ โดยไม่แวะบ้านใดบ้านหนึ่งเพื่อทักทาย หรืออย่าง

น้อยคืมน้ำสักถ้วย เจ้าของบ้านอีกก็จะจัดการอาหารหรือเครื่องดื่มมารับรองแขกเสมอ เป็นมารยาทที่แขกจะต้องกินหรือดื่มของที่เจ้าของบ้านจัดมาให้แม้เพียงเล็กน้อยก็ยังดี มิฉะนั้นจะเป็นการทำตัวเหมือนผู้บุกรุกหรือเป็นขโมยไปเลย

เผ่าเย้า (เมี่ยน)

นิยมปลูกบ้านชั้นเดียว ฝาไม้ แต่หากสุกวิสัยที่จะหาไม้ก็ใช้ฟากไม้ไผ่ หลังคาส่วนใหญ่มุงหญ้า แต่ก็มียางบ้านที่มุงตองติง และที่ฐานจะดีก็ใช้ไม้แทน

สองฟากซ้ายและขวามีประตูเข้าและออกข้างละบาน ประตูชายเปิดเข้าสู่บริเวณรับแขก ประตูหญิงเปิดเข้าสู่ครัว ประตูสามเรียกว่าประตูใหญ่ ไม่ใช่เพราะขนาดใหญ่ แต่มีความสำคัญเพราะเป็นประตูที่ใช้เวลาทำพิธีต่างๆ อยู่ตรงข้ามกับศาลพระภูมิ

จำนวนห้องนอนขึ้นอยู่กับจำนวนและอายุของสมาชิกครอบครัว หญิงสาวในวัยเลือกคู่จะมีห้องเฉพาะตัวอยู่ใกล้ประตูเพื่อความสะดวกในการต้อนรับชายหนุ่มที่มาเยือน

เชื่อว่าบ้านเป็นสิ่งก่อสร้างที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะกว่าจะสร้างเสร็จก็ต้องกระเทือนธรณี และอาศัยวัสดุต่างๆ จากป่า จึงระมัดระวังอย่างที่สุด ที่จะทำทุกอย่างต้องไม่ผิดพ้องหมองญาติ และเทพยดาอารักษ์ทั้งหลาย โชคลาง และนิมิตหมายทุกอย่างจะได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและพอสร้างบ้านเสร็จก็ต้องรับหาฤกษ์ยกศาลพระภูมิทันที เพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษซึ่งเป็นพระภูมิเจ้าที่ปกป้องรักษาทุกคนในบ้านให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงมีแต่ความสุขความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป

เย้าจะไม่นำสิ่งใดไปตั้งทิศวางทางผีระหว่างประตูใหญ่กับศาลพระภูมิเป็นอันขาด คอกสัตว์หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นใดจะต้องพ้นจากบริเวณหลังคาเพื่อให้ผีมังกรน้ำนำโชคลาภมาให้ได้โดยสะดวก

มุเซอ (ลาหู่)

มุเซอนิยมสร้างบ้านแบบยกพื้น สร้างบ้านเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีฝาไม้ด้าน ประตูหน้าบ้านเปิดออกสู่ระเบียง ซึ่งมีไม้แผ่นกระดานหรือซุงวางพาดจากพื้นดินเป็นบันไดขึ้น - ลงอยู่ทางขวา ภายในบ้านเป็นห้องใหญ่มีเตาผิงกลางห้อง เป็นศูนย์รวมกิจกรรมของบ้าน ด้านในกั้นส่วนหนึ่งเป็นห้องนอนของครอบครัว

3.6 การคมนาคม

สภาพถนนของหมู่บ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีระยะทางจาก อำเภอเมืองถึงหมู่บ้านประมาณ 45 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางประมาณ 30 กิโลเมตร และเป็นถนนดินแดง สลับกับถนนคอนกรีตเป็น ระยะ ๆ สภาพถนนขรุขระ ทुरกันดารและเป็นภูเขาสูงชันโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนเป็นดินโคลน รถยนต์และรถจักรยานยนต์ต้องใช้อุปกรณ์เสริมล้อ (โช้) เพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง ในช่วงฤดูร้อนและฤดูหนาว สภาพถนนเต็มไปด้วยฝุ่นและหิน ทำให้ทัศนวิสัยในการขับขี่ ไม่ดี มีความยากลำบากตลอดปี

3.7 ระบบสาธารณูปโภค

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมอยู่นอกเขตบริการของสาธารณูปโภคจากรัฐบาล เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ไปรษณีย์ สถานีอนามัย รถโดยสารประจำทาง ชุมชนต้องพึ่งตนเองทุก ๆ ด้าน เช่น น้ำประปาใช้ประปาภูเขา ใช้แสงสว่างจากตะเกียง แบตเตอรี่ และเครื่องปั่นไฟ

3.8 สภาพเศรษฐกิจ

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกพืช เช่น ข้าว มะเขือเทศ กระหล่ำปลี ผักกาด ถั่วลิสงเตา ข้าวโพด และไม้ผลเมืองหนาว คือ กาแฟ ท้อ เชอรี่ บ๊วย ทำให้มีรายได้ขึ้นอยู่กับราคาผลผลิต รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 1,000 – 3,000 บาทต่อเดือน นอกจากการปลูกพืชตามฤดูกาลแล้วก็จะมีรายได้จากการเก็บหญ้า (กิ่ง) ที่นำมาทำไม้กวาดในฤดูหนาว และจากการเก็บหน่อไม้ขายในช่วงฤดูฝน เมื่อหมดฤดูกาลประกอบอาชีพแล้วส่วนใหญ่จะไม่มีอาชีพเสริม ทำให้ไม่มีรายได้ในช่วงที่ว่าง

3.9 ประเพณีวัฒนธรรม

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม เป็นชุมชนที่ประกอบไปด้วยชาวไทยภูเขา 3 ชนเผ่า ได้แก่ เผ่าอากู เผ่าเย้า และเผ่ามูเซอ แต่ละชนเผ่ามีเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนี้

1) เผ่าเย้า (เมี่ยน)

มีความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ เชื่อเรื่องวันกำ เช่น วันกำนก วันกำเสือ กำลม กำหนุ เป็นต้น ประเพณีของเผ่านี้คือ ประเพณีขึ้นปีใหม่ (ตรุษจีน) ประเพณีแต่งงาน ประเพณีคริสมาส ประเพณีลุยไฟ ประเพณีงานบวช และประเพณีเซ่งเม้ง รวมทั้งวิถีชีวิตต่างๆ เช่น การเลี้ยงลูกแบบเข้า

การเลี้ยงลูก

เวลาที่เข้ารับบุตรบุญธรรมจากนอกเผ่ามาเลี้ยง เขาจะต้องชดใช้พ่อแม่ที่แท้จริงของเด็กน้อยด้วยข้าวของ หรือเงินทอง เป็นต้นว่า ให้ฝืนถ้าพ่อแม่เด็กคิดฝืน หรือบางทีก็รับเด็กไว้แทนการใช้หนี้เงิน การรับเลี้ยงเด็กในเผ่ามักรับลูกของญาติที่ยากจน ไม่อาจเลี้ยงดูลูกตนเองได้

2) เผ่ามูเซอ (ลาหู่)

มีความเชื่อเรื่อง ผีสาวเทวดา นับถือพระเจ้า ประเพณีของเผ่านี้คือ ประเพณีขึ้นปีใหม่ (กินวอ) ประเพณีกินข้าวใหม่และประเพณี แต่งงาน รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชนเผ่าของตน เช่น

วิถีครอบครัวชาวเขาเผ่ามูเซอ (ลาหู่)

ครอบครัวของเผ่ามูเซอประกอบด้วยพ่อแม่ และลูกที่ยังไม่ได้แต่งงาน และบางทีก็มีลูกสาวที่แต่งงานแล้วและลูกๆ การแต่งงานอย่างถูกต้องเป็นความเสมอภาคกันในทางเพศ โดยสามีจะช่วยภรรยาในการทำงานบ้าน เลี้ยงดูลูก และรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ในบ้าน

เขาวชนชาวเขาเผ่ามูเซอ มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง การหมั้นหมายจะลงเอยด้วยการเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านมาร่วมรับประทานอาหารกัน และหลังจากนี้คู่สมรสก็จะอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งโดยปกติแล้วตามธรรมเนียมการปฏิบัติของชนเผ่า เจ้าบ่าวจะไปอยู่ที่บ้านเจ้าสาวเพื่อช่วยพ่อตาแม่ยายทำงานอยู่สักระยะหนึ่ง

ในช่วงแห่งการหมั้นหมาย พิธีการเลี้ยงฉลองแต่งงานจะถูกจัดเตรียมโดยครอบครัวของฝ่ายหญิงและเพื่อนบ้านทั้งหมดในหมู่บ้านนั้น พร้อมด้วยญาติมิตรฝ่ายเจ้าบ่าว ในกรณีเจ้าบ่าวเป็นคนต่างถิ่นก็จะมาร่วมงานเลี้ยงเพื่อแสดงความยินดี ในระหว่างการเลี้ยงฉลอง ผู้เฒ่าผู้แก่จะอวยพรลงในแก้วน้ำ ซึ่งคู่บ่าวสาวจะดื่มน้ำจากแก้วนี้เพื่อเป็นสิริมงคล ถ้าการครองคู่ไม่ราบรื่น การหย่าร้างสามารถทำได้โดยการบอกกล่าวต่อหัวหน้าหมู่บ้านและเสียค่าปรับตามที่หมู่บ้านกำหนด ซึ่งฝ่ายชายจะไม่มีสิทธิในการพราดลูกไปจากแม่ได้

3. เผ่าอีโก้ (อาซา)

มีความนับถือ ลัทธิผีปศาจ และมีผีบรรพบุรุษ ทำให้มีประเพณีต่าง ๆ เกิดขึ้นในรอบปี ดังนี้ พิธีหมายที่ตั่งหมู่บ้าน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ หมายประตูลี ลานสาวกอด แม่สะละละ (ทำพิธีในป่าบนดอยที่สูงที่สุดทำทุกปี) ทำป่าช้า (ทำเวลาที่มีคนตายโดยประเพณีนี้ทำโดยหมอผีของเผ่า) ประเพณีตีลูกช้าง ประเพณีปีใหม่ไข่มุข ประเพณีปีใหม่ปลูกข้าว (2 วัน) ประเพณีจับดั่งอยู่กรรม (แมงก้านตุ้) พิธีมูมิละละ ประเพณีไล่ชิงช้า ประเพณีเดินรำคนแก่ พิธีถอนชนไก่ พิธีไล่ผี ประเพณีจับดักแตน ประเพณีกินข้าวใหม่ และประเพณีบงเยเป (การเกี่ยวข้าว 1 ดันสุดท้ายโดยก่อนทำพิธีต่าง ๆ ต้องให้หมอดูซึ่งเป็นผู้หญิงทำนายทายทักก่อน ถ้าหมอดูลงความเห็นว่าอย่างไร หมอผีจะเป็นคนทำพิธี) ประเพณีการสร้างประตูลีหมู่บ้าน

แม้ว่าบัญญัติอีโก้ จะยึดการเคารพบูชาบรรพบุรุษ เป็นหลัก แต่ในชีวิตประจำวันชาวอีโก้ก็ยังเคร่งอิทธิฤทธิ์ของภูตผีที่มองไม่เห็นอยู่เป็นอันมาก ตามตำนานมนุษย์และภูตผีทั้งหลายเคยสามัคคี กลมเกลียวกันเป็นอันดี และสรรพสัตว์ทั้งที่เลี้ยงไว้เองและในป่า ต่างก็สามัคคีกัน หาอาหารของตัวเองไม่เบียดเบียนกัน มนุษย์นั้นทำไร่ในเวลากลางวัน ตกค่ำภูตผีจึงออกมาทำงานของตน แต่ตอนหลังมาแตกแยกกันเพราะผีเริ่มขโมยไก่ไข่ของมนุษย์ และมนุษย์เองก็เริ่มขโมยแดงกวางของผีมาเช่นกัน เป็นเหตุให้ทะเลาะเบาะแว้งกัน จนต้องแยกแผ่นดินกันอยู่โดยเด็ดขาด มนุษย์อยู่ในหมู่บ้าน ผีออกไปอยู่ในป่า และเพื่อที่จะกันพรมแดนให้ชัดเจนลงไป มนุษย์จึงสร้างประตูลีขึ้นที่ปลายถนนทั้งด้านที่สูงและด้านที่ต่ำของหมู่บ้าน

จนกลายเป็นธรรมเนียมที่อีโก้จะต้องสร้างประตูลีหมู่บ้าน มาจนทุกวันนี้ พวกที่เคร่งไสยศาสตร์จะต้องเข้าออกหมู่บ้านทางประตูทุกครั้ง หรือล้างมลทินของภูตผีที่อาจติดตัวมาจากป่าเขานอกหมู่บ้าน ประตูลีจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้ใดจะลบหลู่มิได้ หากใครพลาดพลั้งทำไปก็จะต้องปรับเพราะจะต้องเซ่นไหว้ขอขมาลาโทษกันให้เรียบร้อย

ประตูใหญ่ของหมู่บ้านมักอยู่ปลายถนนด้านบน ทำหน้าที่ป้องกันหมู่บ้านจากบรรดาเหยี่ยว แมวป่า เสือดำ เสือลาย โรคภัยไข้เจ็บ โรคเรื้อน และลมบ้าหมู ค้างคาว ผี สาง และเสนียดจัญไร รวมทั้งมารร้ายต่างๆ ซึ่งจะมีการสร้างประตูลีหมู่บ้านใหม่ทุกปี มีการเกณฑ์ให้ชายฉกรรจ์ออกไปตัดไม้มาตั้งเสา และวางคานเป็นประตูถัดจากประตูที่สร้างไว้เมื่อปีที่แล้ว พอหลายๆ ครั้ง ก็จะยาวตามความเก่าของหมู่บ้าน เมื่อวางคานเสร็จก็จะนำรูปไม้แกะสลักของป็นผาหน้าไม้ นก และยันต์ไม้ไผ่มาวางบนคานไว้กันผี หมู่บ้านที่ทันสมัยก็จะ

มีรูปแกะสลักเครื่องบิน และเฮลิคอปเตอร์ วางไว้ด้วย ผู้ที่ผ่านไปมาไม่พึงไปแตะต้องประตูลูกหรือสิ่งของใดๆ ที่เกี่ยวกับประตูลูกนี้ และไม่ควรเดินผ่านหมู่บ้านเข้าไปหากไม่คิดจะแวะไปเยี่ยมเยือนใครในหมู่บ้าน หากตั้งใจเพียงแวะผ่าน ควรใช้เส้นทางรอบนอกหมู่บ้านเท่านั้น

ข้างประตู จะตั้งตุ๊กตาไม้ชายหญิงไว้อย่างน้อย 1 คู่เสมอ ให้ตัวผู้ชายอยู่สูงกว่าตัวผู้หญิง เพราะ “ชายไม่ควรอยู่ใต้หญิง” ตุ๊กตาคู่นี้อาจมีความหมายในด้านการสืบพันธุ์อยู่บ้าง แต่จุดประสงค์ดั้งเดิมที่เขาวางไว้ก็เพื่อแสดงว่า ต่อจากประตูนี้เป็นอาณาเขตของมนุษย์เท่านั้น

การเลือกชัยภูมิที่ตั้งของหมู่บ้าน

นอกจากจะใช้วิธีเสี่ยงทายข้าวเปลือกสามเมล็ดแล้ว ก็ยังใช้วิธีหยอดไข่ เพื่อให้แน่ใจว่าจุดที่เลือกนั้น บรรดาภูตผี บรรพชน และเทพยดาอารักษ์ยินดีและเต็มใจ ให้ตั้งหมู่บ้าน ก่อนอื่นเขาจะเตรียมพื้นที่ ประมาณ 1 ตารางเมตร ให้เรียบร้อย ทำหลุมดินๆ ตรงกลางโดยกระทุ้งดินให้ยุบแน่นลงไป แล้วพระประจำหมู่บ้าน (โงมา) จึงหยิบไข่ชูขึ้นเพียงตาแล้วปล่อยให้ตกลงในหลุม หากไข่แตกก็หมายความว่า เจ้าที่เจ้าทางอนุมัติ หากไข่ไม่แตก (ซึ่งถือว่ายินยันักหนาว่าเคยมีกรณีเช่นนั้น) เขาก็จะต้องเลือกทำเลใหม่จนกว่าไข่จะแตก

ครอบครัวที่มีเสนียด

เมื่อได้ที่ตั้งเรียบร้อยแล้ว ก็จะสร้างบ้านพระขึ้นเป็นหลังแรก พอสำเร็จเป็นอันว่าหมู่บ้านนี้ตั้งแล้ว และราษฎรทั้งหลายก็จะสร้างบ้านของคนรอบล้อมบ้านพระนี้ ในทำเลที่ตนเห็นเหมาะสม ยกเว้นแต่ครอบครัวที่มีเสนียด ซึ่งจะต้องสร้างบ้านอยู่ตามไหล่เขา ในระดับต่ำกว่าบ้านอื่น เพื่อว่าเสนียดจะได้ไม่ไหลชะ หรือกระเด็นไปโดนบ้านใครได้

ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

การรับประทานอาหารของอีก้อ จะมีการนำอาหารหลายๆชนิดใส่จานมาวางไว้ตรงกลาง แล้วแต่ละคนก็จะตักอาหารคนละนิดคนละหน่อยไปไว้ในจานอาหารของตน จะไม่มีการใช้เก้าอี้ ชาวเขาเผ่าอีก้อจะนั่งบนเสื่อที่ปูกับพื้นบ้าน และมักจะเห็นผู้ชายอาข่า ดื่มเหล้าดีกรีแรงที่กลั่นกันเองจากพืชผลทางการเกษตร เช่น ข้าว ข้าวโพด โดยผลิตภายในครอบครัวตนเอง

3.10 ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตั้งอยู่บนเทือกเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญๆ คือ ลำน้ำแม่กรณ์ ก่อให้เกิดน้ำตกขุนกรณ์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ลำน้ำห้วยหมากเลี่ยมซึ่งไหลลงสู่ลำน้ำกก

3.11 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ 3 ต. ห้วยชมภู อ.เมือง จ.เชียงราย มีโรงเรียนในพื้นที่ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 13 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนชาย 196 คน นักเรียนหญิง 162 คน รวมจำนวน 358 คน จำนวนข้าราชการครูชาย 7 คน หญิง 9 คน รวม 16 คน (ลูกจ้างประจำ 1 คน ครูอัตราจ้างรายเดือนชาย 1 คน หญิง 3 คน รวม 4 คน)

บทที่ 4

ปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของชุมชน

ภายหลังจากโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ได้จัดทำโครงการวิจัยฯ เสนอต่อ สกว. เขตเชียงราย พะเยา ฝาง ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า)

ทีมวิจัย คณะครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนได้จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อม ทีมวิจัยฯ โดยการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และปรับความคิดเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการประชุมระดมความคิดของบุคคลในชุมชน เพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากนั้น โครงการฯ ได้สำรวจความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของชุมชน นักเรียน ครู โดยใช้แบบสำรวจเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมทั้งได้จัดเวทีชาวบ้าน ตามหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 5 ครั้ง ครอบคลุม 8 หมู่บ้าน 3 ชนเผ่า ทำให้ได้ทราบความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน รวมทั้งได้ข้อมูลด้านศักยภาพของชุมชน จากการศึกษาข้อมูลชุมชน ดังกล่าว ตลอดจนได้ทราบปัญหา สภาพของชุมชน จึงได้จัดทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง

4.1 ปัญหาของชุมชน

4.1.1 ด้านการศึกษา

จากการศึกษาของโครงการ ฯ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน พบว่าประชากรร้อยละ 62.30 ไม่ได้รับการศึกษาทั้งนี้เนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐาน และมีความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป จะไม่สามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้เลย ทำให้ขาดความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา

4.1.2 ด้านสังคม

จากการศึกษาของโครงการ ฯ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน พบว่า 1 ครอบครัว มีจำนวนสมาชิก 5-8 คน คิดเป็นร้อยละ 51.55 ส่งผลให้การดูแลเอาใจใส่ไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดความแตกแยกทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และการปกครอง

- คนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ผู้สูงอายุยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอยู่ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย
- มีความเชื่อมั่นยึดมั่นในความเชื่อ ประเพณีชนเผ่าของตนเอง ทำให้ไม่เปิดใจยอมรับความเชื่อหรือประเพณีของเผ่าอื่น

4.1.3 ด้านอาชีพ / เศรษฐกิจ

จากการศึกษาของโครงการ ฯ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน พบว่าประชากรร้อยละ 87.88 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประชากรร้อยละ 51.26 มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน การมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของครอบครัว ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (จปฐ.)

4.1.4 ด้านสาธารณูปโภค

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมอยู่นอกเขตบริการสาธารณูปโภคของรัฐบาล จึงทำให้ไม่ได้รับบริการทางด้าน ไฟฟ้า น้ำประปา การไปรษณีย์ โทรศัพท์ เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (โชน A1)

4.1.5 ด้านสาธารณสุข

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม อยู่ห่างไกลจากสถานบริการด้านสาธารณสุข จึงเกิดปัญหาในด้านการเข้ารับบริการ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและรักษาอนามัยเบื้องต้น

4.2. ความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากการศึกษาของชุมชนโดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและจัดเวทีชาวบ้าน รวมทั้งการจัดประชุมระดมความคิด ผลการศึกษาด้านความต้องการของชุมชนในเรื่องรายวิชา หรือสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละห้วยหมู่บ้าน ผลการศึกษาความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์สรุปได้ดังนี้

4.2.1. ด้านสาระรายวิชา

4.2.1.1. ห้วยบ้านเย้า	ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชา
คณิตศาสตร์ เกษตร ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน
ภาษาญี่ปุ่น
4.2.1.2. ห้วยบ้านใหม่พัฒนา	ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชา
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ คอมพิวเตอร์
นาฏศิลป์ กีฬา ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษา
อังกฤษ ภาษาล้านนา(ตัวเมือง)
4.2.1.3. ห้วยบ้านสันกลาง	ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชา
วิทยาศาสตร์ เกษตร กฎหมาย คณิตศาสตร์ พิมพ์ดีด
ดนตรี กีฬา นาฏศิลป์ ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษา
อังกฤษ

- 4.2.1.4 หอสมุดบ้านร่มเย็น** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชา วิทยาศาสตร์ เกษตร คณิตศาสตร์ ดนตรี กีฬา นาฏศิลป์ คอมพิวเตอร์ พิมพ์ดีด
- 4.2.1.5 หอสมุดบ้านห้วยโจง** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระ วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน
- 4.2.1.6. หอสมุดบ้านป่าลั่น** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชาภาษา ไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ดนตรีประจำ เฝ้า
- 4.2.1.7. หอสมุดบ้านสันติสุข** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชาภาษา ไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ดนตรี คอมพิวเตอร์ ภาษาจีน ภาษาลาหู่
- 4.2.1.8. หอสมุดบ้านเยซุ** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ กฎหมาย คอมพิวเตอร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษา จีน ภาษาอาข่า ภาษาญี่ปุ่น
- 4.2.1.9 ครู** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระวิชาภาษา ไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กีฬา ดนตรี ศิลปะ สิ่งแวดล้อม
- 4.2.1.10. นักเรียน** ต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ นาฏศิลป์ กีฬา ศิลปะ สังคม ภาษาไทย ดนตรี กฎหมาย เกษตร ภาษาอาข่า ภาษาจีน ภาษา เย้า ภาษามูเซอ

4.2.2 ภูมิปัญญาและขนบธรรมเนียมประเพณี

ในแต่ละหอสมุดบ้านมีภูมิปัญญาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน ซึ่งจาก การศึกษาได้ผลดังนี้

4.2.2.1 หอสมุดบ้านใหม่พัฒนา

1) ด้านภูมิปัญญา

มีผู้รู้ด้านการจักสาน เครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ ตะกร้า ขันโตก กระจาด การ รักษาโรคโดยใช้สมุนไพร คาถา การปักผ้า

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีหมายถึงตั้งหมู่บ้าน จับดั่งอยู่กรรม บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ชุมฝึเลาะหมา ประตู ฝึ โล้ชิงช้า ลานสาวกอด เต้นรำพาคนแก่อวยพรตามบ้านต่าง ๆ เมสะเลาะ ถอนขนไก่ ป่าช้า ไล่ผี ตีลูกข่าง จับตักแตนมด่ากิน ปีใหม่ไข่แดง กินข้าวใหม่ ปีใหม่ลูกข่าง และ ประเพณีบอเยเป

4.2.2.2 หย่อมบ้านห้วยโง

1) ด้านภูมิปัญญา

การตีมีด การจักสาน และการใช้สมุนไพร

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

รักษาและสืบทอดประเพณีทุกอย่างของชนเผ่ามูเซอที่มีอยู่

4.3.2.3 หย่อมบ้านปาลัน

1) ด้านภูมิปัญญา

การเป่าแคนน้ำเต้า การเย็บกระเป่า การใช้สมุนไพร

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

รักษาและสืบทอดประเพณีทุกอย่างของชนเผ่ามูเซอที่มีอยู่

4.2.2.4 หย่อมบ้านสันติสุข

1) ด้านภูมิปัญญา

การใช้สมุนไพร (ห้ามเลือด ปวดท้อง ปวดขา ปวดแขน) การปักผ้า การตีมีด การทอผ้า การจักสาน และ การทำไม้กวาด

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีกินข้าวใหม่ คริสต์มาส กินวอ ปีใหม่

4.2.2.5 หย่อมบ้านเยซุ

1) ด้านภูมิปัญญา

การจักสาน การใช้สมุนไพร

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

มีการสืบทอด เรียนรู้ และพัฒนาภาษาขนบธรรมเนียมเผ่าอิก้อ

4.2.2.6 หย่อมบ้านร่มเย็น

1) ด้านภูมิปัญญา

การจักสาน การใช้สมุนไพร การปักผ้า การตีมีด การเกษตร

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

เรียนรู้ รักษา และสืบทอดประเพณีเผ่าอีก้อย่าง

4.2.2.7 หย่อมบ้านเย้า

1) ด้านภูมิปัญญา

การใช้สมุนไพร หมอผี การปักผ้า การจักสาน การทำลูกข่าง ซ่อมมอเตอร์ไซค์
โซ่พันลื้อ

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีปีใหม่ไข่แดง แข่งเม้ง ลุยไฟ ก่อทรายไถ่บาป คริสต์มาส "ไหว้พระจันทร์"
ยิงธนู ทำบุญบรรพบุรุษ แต่งงาน เลี้ยงผี ตีลูกข่าง ปีใหม่ กินข้าวใหม่ รดสามล้อ
พิธีบวชเย้า

4.2.2.8 หย่อมบ้านสันกลาง

1) ด้านภูมิปัญญา

การใช้สมุนไพร การจักสาน การปักผ้า การตีเหล็ก คานา

2) ด้านธรรมเนียมประเพณี

ปฏิบัติและสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่าต่อไป

4.2.2.9 นักเรียน

1) ด้านภูมิปัญญา

การใช้สมุนไพร การปักผ้า การจักสาน การตัดเย็บ อุปกรณ์ดักจับสัตว์
การถนอมอาหาร

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่า และสืบทอดต่อไป รณรงค์ใช้
เครื่องแต่งกายของชนเผ่า ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของชนเผ่าได้

4.2.2.10 ครู

1) ด้านภูมิปัญญา

เรียนรู้ ปฏิบัติ อนุรักษ์ และ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

เรียนรู้ ปฏิบัติ อนุรักษ์ และ สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่า

4.2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.2.3.1 หย่อมบ้านเย้า

ช่วยพ่อแม่ทำงาน ตั้งใจเรียน มีระเบียบวินัย เป็นคนดีของสังคม เชื่อฟังพ่อแม่ ครู- อาจารย์
ซื่อสัตย์ สุจริต

4.2.3.2 หย่อมบ้านใหม่พัฒนา

มีความรับผิดชอบ ขยัน รักการทำงาน ซื่อสัตย์ อุดมทนต์ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่มีวินัย สามัคคี เสียสละ

4.2.3.3 หย่อมบ้านสันกลาง

ขยัน ประหยัด เสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือบิดา - มารดา
และผู้อื่น เชื่อฟังบิดา มารดา ครู เคารพผู้มีพระคุณ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ไม่ลักเล็กขโมยน้อย ไม่
พูดปด ตั้งใจเรียน และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

4.2.3.4 หย่อมบ้านสันติสุข

กตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพกฎหมาย ตอบแทน รับใช้ศาสนา
ศึกษาพระคัมภีร์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่

4.2.3.5 หย่อมบ้านห้วยโจง

เป็นคนดี เชื่อฟังพ่อแม่ ซื่อสัตย์ ขยัน อุดมทนต์ มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ และมี
ระเบียบวินัย

4.2.3.6 หย่อมบ้านร่มเย็น

ช่วยเหลือผู้อื่น ขยัน ประหยัด ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อุดมทนต์ ประพฤติตนเรียบร้อย
รักครอบครัว ซื่อสัตย์ ตั้งใจเรียน ไม่เล่นการพนัน ไม่เห็นแก่ตัว เชื่อฟังพ่อแม่ เคารพผู้อาวุโส
มีเมตตา ไม่กดโกง กตัญญู เสียสละ กล้าแสดงออก ช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ ดูแลผู้
มีพระคุณ

4.2.3.7 หย่อมบ้านปาลัน

เป็นคนดี และเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ปกครอง

4.2.3.8 หย่อมบ้านเยซุ

ซื่อสัตย์ กตัญญู ไม่เสเพลสิ่งเสพติด เสียสละ เชื่อฟังผู้อาวุโส อุดมทนต์ สามัคคี ไม่เล่น
การพนัน มีระเบียบวินัย กล้าแสดงออก มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น มีมารยาทดี ประหยัด อดออมไม่กด
โกง ไม่ลักขโมย

4.2.3.9 นักเรียน

ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้สงบ กตัญญู ไม่ลักขโมย เคารพเชื่อฟังผู้
ใหญ่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความอดทน ขยัน มีความรับผิดชอบ

มีมารยาทอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟังพ่อแม่ สุภาพอ่อนโยน ควบคุมอารมณ์ได้ไม่โกรธง่าย และไม่เอาเปรียบผู้อื่น

4.2.3.10 ครู

มีวินัย และมีความรับผิดชอบ

4.3. ผลสรุปรวมของแต่ละชนเผ่าด้านต่างๆ

หลังจากที่ได้ผลการศึกษาของแต่ละหอย่อมบ้านแล้วทางทีมวิจัยจึงได้หลอมรวมความต้องการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นของชนเผ่า 3 เผ่าคือ เผ่าเย้า เผ่ามูเซอ และเผ่าอีเก้อ โดยใช้กระบวนการระดมความคิด อภิปรายผ่านการจัดเวทีประชุม ซึ่งผลการหลอมรวมมีดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านรายวิชาหรือสาระ

1) เผ่าเย้า (เมี่ยน)

คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เกษตร ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน คอมพิวเตอร์

2) เผ่ามูเซอ (ลาหู่)

คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี คอมพิวเตอร์
ภาษาจีน

3) เผ่าอีเก้อ (อาข่า)

คณิตศาสตร์ สังคม ดนตรี วิทยาศาสตร์ ศิลป นาฏศิลป์ คอมพิวเตอร์
พลศึกษา เกษตร พืชผัก ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาอาข่า

4.3.2 ด้านภูมิปัญญา และขนบธรรมเนียมประเพณี

1) เผ่าเย้า (เมี่ยน)

ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การใช้สมุนไพร การปักผ้า การจักสาน การทำลูกข่าง และการทำโซ่
ด้านประเพณี ได้แก่ ไข่แดง แข่งเมี่ยง ลุยไฟ ก่อไฟไล่บาป คริสมาส ไหว้พระจันทร์ ยิงธนู
ทำบุญบรรพบุรุษ แต่งงาน เรืองผี ตีลูกข่าง ปีใหม่ กินข้าวใหม่ รดสามล้อ พิธีบวงสรวงเข้า

2) เผ่าอีเก้อ (อาข่า)

ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การใช้สมุนไพร การตีมีด การจักสาน และการปักผ้า
ด้านประเพณี ได้แก่ หมายที่ดั่งหมูป่าน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ หมายประตูลี ลานสาวกอด เมสะ
เลาะ ป่าช้า ตีลูกข่าง ปีใหม่ไข่แดง ปีใหม่ลูกข่าง จับด้วงอยู่กรรม ชุ่มผีเสาะ โล้ชิงช้า เต้นรำพาคน
แก่อวยพรตามบ้านต่างๆตอนขึ้นไก่ จับตักเตนมาดำกัน โล้ผี กินข้าวใหม่ บอเยเป

3) เผ่ามูเซอ (ลาหู่)

ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การตีมีด การจักสาน การใช้สมุนไพร การเป่าแคนน้ำเต้า
ด้านประเพณี ได้แก่ กินข้าวใหม่ และกินวอ

4.3.3 ด้านคุณธรรม - จริยธรรม

เผ่าเย้า (เมี่ยน)

ตั้งใจเรียน เป็นคนดีของสังคม เชื่อฟังพ่อแม่ครู อาจารย์ มีระเบียบวินัย ช่วยพ่อแม่ทำงาน

เผ่ามูเซอ (ลาหู่)

เชื่อฟังพ่อแม่ ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน มีน้ำใจ รับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ประหยัด จงรักภักดี
ต่อชาติ / ศาสนา / พระมหากษัตริย์ เสียสละ ไม่ลักขโมย ไม่โกหก ตั้งใจเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เคารพ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

เผ่าอีเก้อ (อาข่า)

ซื่อสัตย์ กตัญญู เสียสละ อดทน สามัคคี มีวินัย ประหยัด รักการทำงาน เมตตา มารยาทดี
ไม่เล่นการพนัน ขยัน

4.4. สรุปความต้องการและลักษณะอันพึงประสงค์ของชุมชน

หลังจากได้หลอมรวมความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นของชนเผ่า 3 เผ่าแล้ว
ทีมวิจัยได้สรุปเป็นความต้องการของชุมชน คือ ทั้งจากชนเผ่าทั้ง 3 เผ่า คณะครู – บุคลากร และ
นักเรียน โดยการแจกแจงความถี่และน้ำหนักความต้องการจากฐานข้อมูลและผลการศึกษาวิจัยในเบื้องต้น
ซึ่งได้สรุปเป็นความต้องการของชุมชน โดยเรียงลำดับตามความต้องการ ดังนี้

4.4.1 ความต้องการด้านสาระวิชา

คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ เกษตร พลศึกษา
นาฏศิลป์ดนตรี สังคม ศิลปะ พิมพ์ดีด และภาษาจีน

4.4.2 ความต้องการด้านภูมิปัญญา / ประเพณี

ให้เรียนรู้อนุรักษ์ สืบทอด ภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าทั้ง 3 เผ่า ตามข้อมูล
ที่ได้ศึกษาทั้ง 3 ชนเผ่า

4.4.3 ความต้องการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (คุณธรรม - จริยธรรม)

ซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ ความกตัญญู ขยัน อดทน มีวินัย ประหยัด เมตตา และ
สามัคคี

4.5. ศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

4.5.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง มีเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ทารกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก

ประชากรของชุมชนเป็นชาวไทยภูเขา ประกอบไปด้วย 3 ชนเผ่า คือ เผ่าเย้า (เมี่ยน) เผ่าอีเก้อ (อาข่า) และเผ่ามูเซอ(ลาหู่) จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางภาษา เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ

การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียม ภาษา ศาสนา และความเชื่อ จากข้อมูลที่ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

1) เพศ

เพศชาย จำนวน 132 คน เพศหญิง จำนวน 126 คน เป็นบุคคลที่มีอายุหลากหลาย ตั้งแต่ 15 ปี ถึง 60 ปีขึ้นไป

2) อาชีพ

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง มีอาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับจ้าง และอาชีพตามฤดูกาล เช่นการเก็บหน่อไม้ขายในฤดูฝน การเก็บเห็ดก้าง (เห็ดทำไม้กวาดอ่อน) ในฤดูหนาว เป็นต้น

3) รายได้

ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 1,000 - 3,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคาพืชผลที่ปลูกและรายได้จากการเก็บเห็ดก้าง หรือรายได้จากการเก็บหน่อไม้ เป็นต้น

4) ครอบครัว

ชาวไทยภูเขามีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ลูกชายแต่งงานไปแล้วนำภรรยามาอยู่กับพ่อแม่ด้วย ทำให้ครัวเรือนหนึ่ง ๆ มีผู้อยู่อาศัยมากและมีตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป

5) การศึกษา

ด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 162 คน ในจำนวน 256 คน ที่สัมภาษณ์

6) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีผู้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ช่างตีมีด หมอยาสมุนไพร ช่างฝีมือในการจักสาน และเย็บปักถักร้อย จากที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ชาวไทยภูเขามีสภาพของเผ่าตนเองที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถจำแนกออกเป็นด้านๆ ดังนี้

4.5.2 ศักยภาพด้านแหล่งเรียนรู้

4.5.2.1 ด้านเกษตรกรรม

- 1) แหล่งเรียนรู้ไม้ผลเมืองหนาว ซึ่งมีการดำเนินการกระจายตามห่อมบ้านได้แก่ ลิ้นจี่ บ๊วย ท้อ เชอร์รี่ กาแฟ
- 2) แหล่งเรียนรู้พืชไร่ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด งา จิง
- 3) แหล่งเรียนรู้พืชสวนซึ่งปลูกตามฤดูกาล ได้แก่ มะเขือเทศ กระหล่ำปลี ถั่วลิสงเตา มะระหวาน ผักกาด และ แครอท
- 4) แหล่งเรียนรู้พืชที่ขึ้นตามธรรมชาติตามฤดูกาล ได้แก่ หน่อไม้ กล้วย ต้นหญ้าที่ใช้ไม้กวาด (กัง)
- 5) สถานีอนามัยบ้านปางขอน
- 6) สถานีทดลองปลูกพืชบนพื้นที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน
- 7) ศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการปลูกพืชบนพื้นที่สูงของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ประจำ จังหวัดเชียงราย

4.5.2.2 ด้านภูมิปัญญา

ชาวไทยภูเขาบ้านห้วยแม่เลี่ยม จะมีภูมิปัญญาเฉพาะเผ่าของตนเอง อันเนื่องจากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและผู้อาวุโสประจำห่อมบ้านได้แก่

- 1) **การปักผ้า** การปักผ้าแต่ละเผ่าจะมีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าตนเอง สีสัน ลวดลายและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในพิธีกรรมต่างๆ เช่น เสื้อผ้า ผ้าโพกศีรษะ ถุงย่าม สำหรับงาน ประเพณีสำคัญๆ
- 2) **การจักสาน** เครื่องจักสานส่วนมากจะเป็นเครื่องใช้ภายในบ้านและการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ตะกร้าบรรจุสิ่งของ ผักต่างๆที่เก็บมาจากไร่ ไร่ฝิ่น ขันโตก กระจาด เสื้อ และกล่องเล็กๆใส่ของจิปาละ
- 3) **ช่างตีเหล็ก** ช่างจะตีเหล็กเพื่อเป็นอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และใช้ในครัวเรือน ได้แก่ จอบ เสียม มีด ขวาน ซึ่งรูปร่างของอุปกรณ์เหล่านี้จะมีลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานบนพื้นที่สูง
- 4) **การรักษาผู้ป่วยของหมอผีหมอยาประจำหมู่บ้าน**

ในแต่ละเผ่าจะมีหมอประจำเผ่าของตนเอง ซึ่งจะทำการรักษาตามวิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่หมอจะใช้วิธีการรักษาโดยใช้คาถาร่วมกับการใช้

ยาสมุนไพร ในการพอก ทา กิน เช่นการรักษากระดูกหัก การคุมกำเนิด บาดแผล ปวดศีรษะและปวดเมื่อยตามร่างกาย

ในปัจจุบันนอกจากการรักษาในเฝ้าของตนเองแล้ว ชาวบ้านก็ยังไปรักษาตามสถานีนามัยหรือโรงพยาบาลประกอบด้วย

4.5.2.3 ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ

ด้านนี้จะมีประเพณี ความเชื่อต่างกัน ผู้ที่จะให้ความรู้ส่วนมากจะเป็นผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษของเฝ้าตนเอง จะแยกออกเป็นเฝ้าดังนี้

1) เฝ้าอีก่อ (อาข่า) มีประเพณีที่สำคัญได้แก่

- ประเพณีปีใหม่ลูกข้าง ถือว่าเป็นปีใหม่ที่ใหญ่ที่สุดในรอบปี จะเริ่มเดือนธันวาคมของทุกปี ทุกบ้านจะทำการเก็บเกี่ยวข้าวและพืชผลเสร็จ ความสำคัญของประเพณีนี้เป็นวันที่ทุกคนทุกบ้านได้พบปะกัน เล่นลูกข้าง สนทนากันถึงเรื่องผลผลิตว่าปีนี้ได้ผลมากน้อยเพียงใด

- ประเพณีไล่ชิงช้า จะเริ่มในราวเดือนสิงหาคมของทุกปี ซึ่งทุกคนทุกครอบครัวในหมู่บ้านจะทำการเพาะปลูกเสร็จ ชาวบ้านจะไปหาไม้ที่มีลักษณะลำตรงและความยาวเท่ากัน จำนวน 4 ต้น เพื่อสร้างเสาชิงช้า ซึ่งจะสร้างที่บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน โดยผู้อาวุโสหรือผู้ที่ชาวบ้านนับถือจะเป็นผู้ขุดหลุมเพื่อจะเป็นที่ฝังเสาชิงช้า จากนั้นคนหนุ่มจะขุดต่อ ผู้ที่จะไล่ชิงช้าเป็นคนแรกก็คือผู้อาวุโสนั่นเอง การไล่ชิงช้าทำเพื่อเป็นสิริมงคลของหมู่บ้านจะอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ทำให้มีผลผลิตที่เพาะปลูกไว้ได้ผลดี ประเพณีนี้จะมีประมาณ 4 วัน

- ประเพณีไล่ผี จะเริ่มประมาณเดือนกันยายนของทุกปี หลังจากประเพณีไล่ชิงช้าประมาณ 25 วัน ประเพณีไล่ผีเป็นพิธีกรรมที่ขับไล่สิ่งชั่วร้ายหรือสิ่งที่ไม่ดีที่อยู่ในบ้านใช้เวลา 1 วัน

2) เฝ้าเย้า(เมี่ยน) มีประเพณีที่สำคัญได้แก่

- ประเพณีขึ้นปีใหม่ของเฝ้าเย้า จะตรงกับวันขึ้นปีใหม่ของชาวจีนคือตรุษจีน พิธีกรรมขั้นตอนต่างๆ เหมือนกับวันตรุษจีนจะมีพิเศษก็คือ การให้ไข่แดงเพื่อเป็นสิริมงคล

3) เฝ้ามูเซอ (ลาหู่)มีประเพณีที่สำคัญได้แก่

- ประเพณีขึ้นปีใหม่ของเฝ้ามูเซอ จะเริ่มประมาณเดือนมกราคมของทุกปี ชาวมูเซอจะพากันดำข้าว (ข้าวปลูก) ไปแลกเปลี่ยนกัน การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าทั้งดงาม

หลากหลายสัสน มีการเดินรารคน้ำคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ และบุคคลที่นับถือ จะใช้เวลาประมาณ 14 วัน

จากแนวทางทั้ง 3 แนวทางข้างต้นดังกล่าว

แนวทางที่ 1 จัดตามกลุ่มสาระพื้นฐาน 8 สาระ เป็นความต้องการของชุมชนด้านวิชาการหรือรายวิชา ซึ่งจะสามารถสนองความต้องการด้านคุณลักษณะของนักเรียนได้ครบ และเป็นความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง เพราะจากการศึกษาความต้องการ จะสามารถครอบคลุมด้านสาระวิชาได้ครบ ตลอดจนปัจจุบันมีความจำเป็นในวิถีชีวิตประจำวันเพราะชุมชนมีการติดต่อค้าขาย สื่อสาร กับบุคคลภายนอก คือในเมือง หรือพื้นราบ ไม่ได้อยู่เฉพาะในหมู่บ้านเหมือนในอดีต ชาวบ้านจึงเห็นความสำคัญของการศึกษา ทีมวิจัยและโรงเรียนมีหลักในการจัดการเรียนการสอนแต่ละสาระเป็นเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนและนักเรียน ดังรายละเอียดที่จะกล่าวในลำดับต่อไป สำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเพื่อสนองความต้องการของชุมชนและนักเรียนโดยเฉพาะกิจกรรมชุมนุม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นครอบคลุมความต้องการของชุมชนและนักเรียน เช่น ชุมนุมจักสาน ชุมนุมเป่าแคนน้ำเต้า ชุมนุมปักผ้าชนเผ่า เป็นต้น ซึ่งเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมเท่านั้น เพราะทางชุมชนมีภูมิปัญญา มีผู้รู้ที่สามารถร่วมการจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้ และนักเรียนก็มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับชุมชนตลอดเวลา จะสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของชนเผ่าของตนได้

แนวทางที่ 2 จัดเป็นกลุ่มสาระเพิ่มเติมที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ทั้ง 4 รายวิชา คือ สมุนไพรพื้นบ้าน พืชเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว ภาษาจีน และพิมพ์ดีดไทย เพราะชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมตั้งอยู่บนพื้นที่สูง อากาศหนาวเย็น เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชผักและไม้ผลเมืองหนาว อีกทั้งชุมชนได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้เพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนด้วย ส่วนด้านภาษาจีน ยังมีผู้ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน และตลาดแรงงานก็มีความต้องการผู้ที่สามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น และชุมชนก็มีความต้องการตรงกันทุกห้อมบ้านอีกด้วย ซึ่งหลักการจัดสาระเพิ่มเติมจะกล่าวได้โดยละเอียดในลำดับต่อไป

แนวทางที่ 3 จัดทำเป็นโครงการเข้าในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน คือ โครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า เป็นโครงการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบ้านห้วยแม่เลี่ยมมี 3 ชนเผ่า แยกกันอยู่ 8 ห้อมบ้าน จึงเกิดความหลากหลายด้านประเพณีวัฒนธรรม และพิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนความเชื่อ ชุมชนจึงต้องการให้นักเรียนเกิดความรักภูมิใจ ร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าของตนไว้ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมจากพื้นที่อื่น โรงเรียนอื่น เป็น 3 แนวทาง รายละเอียดดังนี้

บทที่ 5

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาวิจัยทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา ความต้องการ ตลอดจนศักยภาพของชุมชนที่จะเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแล้ว ทีมวิจัยจึงได้จัดประชุมคณะครู บุคลากรในโรงเรียน เพื่อสรุปและหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ตามความต้องการของชุมชนมากที่สุดเท่าที่ศักยภาพของครู ผู้ปกครอง ผู้รู้ ชุมชน และโรงเรียนจะเอื้อต่อการจัดได้ ซึ่งได้สรุปเป็นแนวทาง 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. จัดตามกลุ่มสาระพื้นฐานตามหลักสูตรของกระทรวงที่กำหนดให้ทั้ง 8 สาระ และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. จัดเป็นกลุ่มสาระเพิ่มเติม ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ชุมชนต้องการและไม่สามารถจัดเข้ากับกลุ่มสาระพื้นฐานได้
3. จัดเข้าในโครงการของโรงเรียน บรรจุในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5.1. จัดตามกลุ่มสาระพื้นฐาน

5.1.1. แนวทางการจัดการเรียนการสอน สาระคณิตศาสตร์

จากการศึกษาวิจัย พบว่าชุมชนมีความต้องการให้นักเรียนมีทักษะทางคณิตศาสตร์ ด้านการคิดคำนวณ คือ การบวก การลบ การคูณ การหาร ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงกำหนดหลักการจัดสาระคณิตศาสตร์ ดังนี้

5.1.1.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระคณิตศาสตร์

1. จัดโครงสร้างหลักสูตร โดยให้เวลาเรียน จำนวน 200 ชั่วโมงต่อปี ในช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 160 ชั่วโมงในช่วงชั้นที่ 2 และจำนวน 200 ชั่วโมงในช่วงชั้นที่ 3
2. เพิ่มเวลา และเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยลดเนื้อหาที่ไกลตัวหรือนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้น้อยลง ซึ่งในสาระคณิตศาสตร์ มีสาระย่อยหลายสาระ สาระที่ต้องเพิ่มเนื้อหา กิจกรรม และเวลาให้มากขึ้น คือ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ
3. จัดเป็นกิจกรรมเพิ่มเติมในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ กิจกรรมชุมนุม ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการของตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมากขึ้น

5.1.1.2. แนวทางการสอน

1. ใช้สื่อการสอน โดยเน้นสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัว ผู้เรียน หรือชุมชน
2. เน้นการฝึกทักษะการคิดคำนวณ มากขึ้น โดยสอนแบบย่ำซ้ำเตือน
3. การบูรณาการเข้ากับเรื่องราวใกล้ตัวของชุมชนและนักเรียน
4. ใช้หลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
 ผู้รับผิดชอบสอน ครูประจำวิชา ครูประจำชั้น
 แหล่งเรียนรู้ โรงเรียน ชุมชน
 ผู้รับผิดชอบงบประมาณ ด้านสื่อ อุปกรณ์ต่างๆ โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ
 เป็นหลัก

5.1.2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระภาษาไทย

5.1.2.1 หลักการจัดการเรียนการสอนสาระภาษาไทย

1. โครงสร้างหลักสูตร (เวลา) เน้นช่วงชั้นที่ 1 ได้ให้เวลาเรียนมากกว่าสาระอื่น คือ 280 ชั่วโมงต่อปี คือ 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในช่วงชั้นที่ 2 คือ 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และช่วงชั้นที่ 3 ลดเวลาลงเหลือ 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2. หลักการหรือวิธีการสอนที่จัดให้กับนักเรียนชาวเขา เน้นทักษะการอ่าน เขียน ฟัง พูด และดูตามลำดับ เนื่องจากนักเรียนชาวเขาใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีปัญหาอุปสรรคมากมายในการจัดการเรียนการสอน จึงใช้หลักเกณฑ์การสอนทางภาษา แตกต่างจากการสอนให้กับนักเรียนทั่วไปของโรงเรียนในเขตพื้นที่ราบ (ชนบท , ในเมือง) ในช่วงชั้นที่ 1 ใช้แนวการสอนภาษาไทยแบบวิถีชีวิตสำหรับนักเรียนชาวเขา ซึ่งเป็นการสอนที่นำเอาสิ่งใกล้ตัวนักเรียนมาเป็นเนื้อหาบทเรียนสืบ เนื่องจากความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้นักเรียน อ่าน เขียน ให้คล่องก่อนที่จะ ฟัง พูด และดู เพราะนักเรียนชาวเขาจะอ่านไม่คล่อง สะกดไม่ค่อยได้ เมื่ออ่านไม่ได้ก็จะเขียนไม่ได้ เมื่อเขียนไม่ได้ก็จะพูดไม่ถูกต้อง จะทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องไปถึงการเรียนรู้ในสาระอื่น ๆ

5.1.2.2. ขั้นตอนการสอนภาษาไทยแบบวิถีชีวิตสำหรับนักเรียนชาวเขา

1. เลือกเนื้อหาบทเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้เลือก
2. การวางแผนในการเรียนรู้
3. การปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้
4. การนำเสนอ
5. การเข้าสู่หลักเกณฑ์ทางภาษา
6. การเชื่อมโยงเข้าสู่ความเป็นสากล (ไทย)

5.1.3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

จากข้อตกลงและความต้องการของชุมชน ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นทักษะการพูด การฟัง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) จึงมีหลักการจัดกลุ่มสาระต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ดังนี้

1. ใช้โครงสร้างหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จะเน้นในช่วงชั้นที่ 3 คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 3 นี้อยู่ในวัยที่มีการรับรู้ได้เร็วกว่าช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 และอยู่ในวัยที่ได้พบปะบุคคลมากมายและหลากหลายในสังคมได้มากกว่า ในส่วนของช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ได้จัดการเรียนรู้ตามสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตร
2. จากการศึกษาพบว่าควรเพิ่มทักษะการพูด ทักษะการฟังในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามความต้องการของชุมชน ชุมชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ เนื่องจากชุมชนขาดผู้มีความรู้ ความสามารถในการที่จะเพิ่มพูนทักษะการพูด การฟังของผู้เรียนได้ เพราะฉะนั้นผู้ที่มารับความผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนก็คือ ครูประจำวิชา ซึ่งครูก็มีข้อจำกัด มีไม่เพียงพอ และไม่สามารถตอบสนองได้ในทุกช่วงชั้น

5.1.3.1. แนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนได้สำหรับนักเรียนชาวเขา

ในเวลาเรียนมีการสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน ผู้เรียนสนทนาพูดคุยให้ใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) การแสดงบทบาทสมมติ สิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันกับผู้เรียน จะทำให้เกิดทักษะในการฟัง การพูด แหล่งเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างเพิ่มพูนทักษะการฟัง การพูดของผู้เรียน ได้มาจากการศึกษา การพบปะบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน แลกเปลี่ยนทักษะ เพลงสากลประกอบการเรียน

5.1.4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ คอมพิวเตอร์ การเกษตร พิมพ์ดีด งานปักผ้า งานช่างตีเหล็ก งานจักสาน ซึ่งบางเรื่องไม่สามารถจัดเข้าบูรณาการในสาระนี้ได้ จึงได้จัดเป็นสาระเพิ่มเติม คือ การเกษตร พิมพ์ดีด ช่างตีเหล็ก ในส่วนของคอมพิวเตอร์ การปักผ้า และการจักสาน ได้จัดอยู่หลักสูตรของสาระนี้อยู่แล้ว จึงได้จัดเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน ของสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้

5.1.4.1 หลักการจัดการเรียนการสอนสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

1. จัดโครงสร้างหลักสูตร โดยเน้นที่ช่วงชั้นที่ 3
คือ จำนวน 40 ชั่วโมง ในช่วงชั้นที่ 1 และ 2
จำนวน 80 ชั่วโมง ในช่วงชั้นที่ 3

2. เพิ่มเนื้อหาสาระและเวลาให้กับสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว ของ งานประดิษฐ์งานช่าง ในช่วงชั้นที่ 3 มากขึ้นโดยลดเนื้อหาในสาระอื่นที่จัดเป็นสาระเพิ่มเติม คือ งานบ้าน งานเกษตร และงานธุรกิจ ลงบ้าง

3. ให้ผู้รู้เข้าสอนร่วมในเวลาของสาระตามกำหนดที่ตกลงไว้

5.1.4.2. แนวการสอน

1. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงโดยนักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของผู้รู้
2. ฝึกการออกแบบงานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
3. เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า โดยนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นสิ่งใกล้ตัวในชุมชนเป็นสื่อ และ แหล่งเรียนรู้มากกว่าสิ่งที่ไกลตัว หรือที่จะประยุกต์ใช้ในชีวิตได้น้อย

5.1.4.3. ผู้รับผิดชอบ

- 1) ครู
- 2) ผู้รู้การปักผ้า นางพรรณ ทวีปวรชัย
- 3) ผู้รู้การจักสาน นางพรรณ ทวีปวรชัย

5.1.4.4. คำตอบแทนวิทยากร

โรงเรียนเป็นผู้จ่าย

5.1.4.5. วัสดุอุปกรณ์

นักเรียนจัดหาเอง และโรงเรียนจัดซื้อให้บางอย่าง

5.1.4.6. แหล่งเรียนรู้

ในโรงเรียน และชุมชน

5.1.5. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติโดยใช้กระบวนการ สังเกต สำรวจ ตรวจสอบ และการทดลองเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและนำผลมาจัดระบบ หลักการแนวคิด และทฤษฎี ดังนั้นการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองมากที่สุด

5.1.5.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระวิทยาศาสตร์

1. ปรับโครงสร้างเวลา เพิ่มเวลาเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มากกว่าช่วงชั้นที่ 1, 2 โดยในช่วงชั้นที่ 1 กำหนดให้เรียน 40 ชั่วโมง/ปี ช่วงชั้นที่ 2 เรียน 80 ชั่วโมง/ปี และช่วงชั้นที่ 3 กำหนดให้เรียน 160 ชั่วโมง/ปี

2. เน้นเนื้อหาและกระบวนการโดยเพิ่มเวลาของสาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิตและสาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ให้มากกว่าสาระอื่น ๆ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนและเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และลดเวลาเรียนจากสาระที่ 3 – 8 ลงบ้าง
3. จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมวิทยาศาสตร์

5.1.5.2. แนวการสอน

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้สื่อประกอบการสอนมาก ๆ และพยายามนำเอาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการ หรือทดแทนสื่อที่ไม่มี หรือขาดแคลน
2. เน้นกระบวนการศึกษาที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการทดลองที่ไม่ซับซ้อน มีผลการทดลองที่ชัดเจน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น การทำโครงการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

5.1.5.3. ผู้รับผิดชอบดำเนินการสอน

ครูประจำวิชา

5.1.5.4. สื่อ วัสดุอุปกรณ์

โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดหาร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานอื่น

5.1.6. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา

จากข้อตกลงและความต้องการของชุมชน ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ออกกำลังกายในกีฬาสากล และกีฬาของพื้นบ้านของชนเผ่าบนพื้นที่สูงตลอดจนจะได้อนุรักษ์การเล่นของพื้นบ้าน เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนและข้อตกลงของชุมชน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา จึงมีหลักการแนวทางในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชาวเขา ดังนี้

1. โครงสร้างหลักสูตรสุขศึกษา พลศึกษา จะเน้นในมาตรฐานสาระที่ 3 ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล ทุกช่วงชั้น เพราะว่าเกมกีฬาพื้นบ้านจะเริ่มเลือนหายไป ภูมิปัญญา ผู้รู้ ผู้อาวุโส ก็ลดหายไป จึงนำเข้ามาแทรกเข้าในสาระที่ 3 และลดกีฬาที่เป็นสากลลงแต่ก็ยังคงไว้อยู่
2. จากการศึกษาพบว่าเกมกีฬาพื้นบ้านที่ชุมชนต้องการให้มีการฟื้นฟูและมีการเล่นกันอยู่ เช่น กีฬาตีลูกข่าง การเล่นลูกสะบ้า กีฬาสามล้อ เพราะฉะนั้นจึงได้นำเข้ามาในสาระที่ 3 ทุกช่วงชั้นตามความต้องการของชุมชน

แนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวเขานั้น มีการตกลงกับผู้สอนและผู้รู้ในชุมชนให้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในประวัติการเล่น กติกา และช่วงเวลาที่มีการเล่นเกมกีฬาพื้นบ้านที่ได้จัดลงไปในการเรียนรู้อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ชุมชนมีการเล่นกีฬาพื้นบ้านในประเพณีต่าง ๆ นั้น ผู้เรียนแต่ละช่วงชั้นไปเข้าร่วมกับกิจกรรมในชุมชนของตนเอง ตลอดจนไปสอบถาม บันทึก ปฏิบัติกับภูมิปัญญาในชุมชนของตน แล้วนำมาปฏิบัติในกิจกรรมของสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ ที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาฟื้นฟู เกมกีฬาพื้นบ้าน ก็ได้มาจากชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชนที่สนองต่อความต้องการที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ก็ได้จากแหล่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและอยู่ในหมู่บ้านของตน เช่น วัสดุที่จะนำมาทำเป็นอุปกรณ์ในการเล่น

5.1.7. แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระศิลปะ

จากการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับสาระ ศิลปะ คือ ด้านดนตรี ด้านศิลปะ และด้านนาฏศิลป์ ซึ่งชุมชนต้องการให้นักเรียนได้มีความรู้ความสามารถการแสดงออกทางดนตรี นาฏศิลป์ และ ศิลปะ ทั้งของไทย สากล และของชุมชน (ชนเผ่า) ทางโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนอยู่แล้วในส่วนของความเป็นไทย และสากล ดังนั้นเมื่อชุมชนต้องการให้จัดในส่วนของท้องถิ่นจึงมีหลักการ ดังนี้

5.1.7.1 หลักการจัดการเรียนการสอนสาระศิลปะ

1. จัดโครงสร้างหลักสูตรโดยมีเวลา 80 ชั่วโมงต่อปี ทุกช่วงชั้น
2. ปรับเพิ่มเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยลดเนื้อหาของสากลลงบ้าง คือ ดนตรีชนเผ่า (แคนน้ำเต้า) จัดเพิ่มในสาระที่ 2 ดนตรีมาตรฐานที่ 2.2 ในช่วงชั้นที่ 3 นาฏศิลป์ชนเผ่า จัดเพิ่มเข้าในสาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานที่ 3.2 ในช่วงชั้นที่ 2, 3 โดยจัดเพิ่มเวลาให้เนื้อหาท้องถิ่น แล้วลดในเนื้อหาของไทยและสากล
3. จัดเป็นกิจกรรมชุมนุม ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ตามความสนใจ ตามเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

5.1.7.2. แนวทางการสอน

1. เน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทุกสาระ คือ ศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรี
2. นำภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
3. ลดเนื้อหาของสากล และของไทย ที่ไกลตัวลง โดยเพิ่มเนื้อหาท้องถิ่นหรือใกล้ตัว
4. ศึกษาประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมเพื่อเกิดความภูมิใจในชนเผ่าของตนเอง
5. ฝึกฝนโดยปฏิบัติ สืบค้น สอบถาม สัมภาษณ์ จากผู้รู้ในชุมชน

5.1.7.3. ผู้รับผิดชอบดำเนินการสอน

1. ครู

2. วิทยากร คนตรี (เป่าแคนน้ำเต้า นายจะหย่อ จะสีพาย) สอนฟรี

3. ผู้รู้ในชุมชน (ฟรี)

5.1.7.4. สื่องบประมาณ

โรงเรียนจัดสื่ออุปกรณ์ให้

5.1.7.5. แหล่งเรียนรู้

โรงเรียน ชุมชน

5.1.8. แนวทางการจัดการเรียนการสอน สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากการศึกษาวิจัย ในเรื่องความต้องการของชุมชนทั้งด้านสาระ ภูมิปัญญา ประเพณี และคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสาระนี้มีหลายเรื่อง ที่สำคัญ คือ ด้านสาระสังคม ชุมชนต้องการให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมือง คือ เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และความต้องการด้านศาสนา ในชุมชนมีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และลัทธิอื่น ๆ คือ นับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งศาสนาคริสต์มีจำนวนมากขึ้น จึงต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ศาสนาของคริสต์ด้วย จึงได้มีหลักการดังนี้

5.1.8.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม

1. ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร เพิ่มตามนโยบายของรัฐและความต้องการของชุมชน คือ 160 ชั่วโมงต่อปี ในทุกช่วงชั้น
2. แยกให้นักเรียนได้เรียนตามสาระคือ
 - 1) สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
 - 2) สาระภูมิศาสตร์
 - 3) สาระประวัติศาสตร์
 - 4) สาระหน้าที่พลเมืองและเศรษฐศาสตร์
3. จัดหน่วยการเรียนรู้ให้มีเนื้อหาของชุมชน ท้องถิ่นมากกว่าสิ่งที่ไกลตัว คือจัดให้เรียนเรื่องของชนเผ่า ชุมชน ก่อน จังหวัด ภาค ประเทศ หรือต่างประเทศที่จัดได้คือ เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ จัดเพิ่มในสาระที่ 1 มาตรฐานที่ 1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองเพิ่มในสาระที่ 2 มาตรฐานที่ 2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชนเผ่า เพิ่มใน สาระที่ 4 มาตรฐานที่ 4.2 และเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพิ่มในสาระที่ 5 มาตรฐานที่ 5.2
4. จัดหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับประเพณีของชุมชน ให้ตรงกับช่วงเวลาประเพณีของชุมชน

5.1.8.2. แนวทางการสอน

1. นักเรียนศึกษาด้วยตนเองหรือจากผู้รู้ในชุมชน
2. เชิญผู้รู้มาเป็นครั้งคราว
3. ฝึกปฏิบัติการ บันทึก สอบถาม สัมภาษณ์ สืบค้น มากขึ้น
4. ฝึกการศึกษา เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สภาพปัญหาต่างๆ
5. ใช้สื่อ สิ่งแวดล้อมในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5.1.8.3. ผู้รับผิดชอบ

1. ครู
2. ผู้รู้(วิทยากร)ขอความร่วมมือ ช่วยสอน เนื้อหาที่ตรงตามความรู้ คือ อาจารย์สอนศาสนา คริสต์,ผู้เฒ่า

5.1.8.4. แหล่งเรียนรู้

โรงเรียน ชุมชน

5.1.9. แนวทางการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากนโยบายของรัฐ และความต้องการของชุมชนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ทั้งด้านภูมิปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม จึงได้หลักการในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยแบ่งกิจกรรมละ 1 ชั่วโมง คือ

1. กิจกรรมแนะแนว

เพื่อให้ นักเรียนรู้เข้าใจในตนเอง การปรับตัว การศึกษาต่อ หรือแนวทางในอนาคต ตลอดจนการประกอบอาชีพ

2. กิจกรรมลูกเสือ/ยุวกาชาด

เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการดำเนินชีวิตรวมกัน ตลอดจนฝึกให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ที่สังคมโดยเฉพาะที่ชุมชนต้องการ

3. กิจกรรมชุมนุม

เพื่อฝึกนักเรียนให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทักษะ การฝีมือ ศิลปะ นาฏศิลป์ ที่ตนเอง ต้องการหรือ ชุมชนต้องการ และฝึกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมนาฏศิลป์ (ชนเผ่า) ชุมนุมจักสาน ชุมนุมปักผ้า ชุมนุมศิลปะ ชุมนุมเป่าแคนน้ำเต้า

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมชุมนุม เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน บางชุมนุมนักเรียนสามารถติดต่อขอความร่วมมือผู้รู้ ผู้ปกครอง มาช่วยในการถ่ายทอด ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง หรือนักเรียนอาจใช้เวลาไปชุมนุมไปศึกษากับผู้รู้ หรือวิทยากรในชุมชนได้ โดยครูเป็นที่ปรึกษา

เพราะฉะนั้นทั้งครูและชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ หรือคุณธรรมต่างๆ ตามที่ต้องการ โดยโรงเรียนเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการศึกษา ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ด้วย และการจัดกิจกรรมชุมชนเน้นความต้องการของนักเรียนและชุมชนในช่วงชั้นที่ 2 และ 3 ส่วนช่วงชั้นที่ 1 จัดตามความต้องการของนักเรียนก่อน

5.2. สาระเพิ่มเติม

หลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สามารถจำแนกหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำเบื้องต้น โดยทุกโรงเรียนในสังกัดต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั่วประเทศ และหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ที่ตนเองอาศัยอยู่ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมความไปถึงในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในส่วนของการบังคับใช้หลักสูตรท้องถิ่นกำหนดไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 27 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นสภาพบังคับตามกฎหมายที่โรงเรียน โดยเฉพาะภูมิภาค ต้องจัดให้มีขึ้นควบคู่กับหลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาของตนเอง เป็นเนื้อหาที่ครูผู้สอนต้องสอดแทรกได้ในทุกวิชาแกนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ชีวิตของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สังคม เศรษฐกิจของตนเอง จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปสู่ไกลตัวและได้สัมผัสฝึกปฏิบัติต่อสภาพชีวิต อาชีพ ตลอดจนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้ทำสาระเพิ่มเติมได้ในทุกกลุ่มสาระแกนกลาง และเนื่องจากสถานศึกษาได้ศึกษาวิจัย และสำรวจความต้องการของชุมชน ถึงสิ่งที่ต้องการอยากให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อันเป็นเรื่องราวของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน สถานศึกษาได้สนองตอบตามความต้องการของชุมชนและชุมชนได้เข้ามาร่วมกันในการจัดทำสาระเพิ่มเติม ที่สนองต่อความต้องการและได้ตกลงกันได้

บางสาระที่ชุมชนต้องการ สถานศึกษาไม่สามารถสนองตอบได้ที่จะบูรณาการเข้าไปในกลุ่มสาระหนึ่ง ทั้งนี้เพราะว่าเนื้อหา กระบวนการ มีหลากหลาย

5.2.1. สาระเพิ่มเติมรายวิชา สมุนไพรพื้นบ้าน

การใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านห้วยแม่เลียม มีความจำเป็นต้องใช้มากเพราะสถานที่ตั้งอยู่บนพื้นที่กั้นดง การคมนาคมไม่สะดวก สถานือนามัยไม่มี การเจ็บไข้ได้ป่วย การเดินทางลำบาก ต้องอาศัยการรักษาด้วยสมุนไพร เป็นการรักษาเบื้องต้น อีกทั้งยังเป็นความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเพื่อในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในพื้นที่ทุกแห่งมีพืชสมุนไพรทั้งนั้น ดังนั้นเพื่อสนองความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงต้องจัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน โดยมีแนวการจัดดังนี้ เป็นอีกทั้งเป็นความต้องการของชุมชน ที่ต้องการให้โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนโรงเรียนจึงต้องจัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ สมุนไพรพื้นบ้าน โดยมีแนวการจัด ดังนี้

5.2.1.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมรายวิชาสมุนไพรพื้นบ้าน

1. จัดเข้าในโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดเป็นสาระเพิ่มในช่วงชั้นที่ 3 เป็นวิชาบังคับเลือก จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี
2. จัดเป็น 1 รายวิชา คือ รายวิชาสมุนไพรพื้นบ้าน จำนวน 0.5 หน่วยกิต โดยนับหน่วยกิต และตัดสินผลการเรียน
3. จัดเป็นรายวิชาเลือกเสรี คือ วิชาโครงการ (สมุนไพร) โดยไม่มีการตัดสินผลการเรียน (ในช่วงชั้นที่ 2)

5.2.1.2. วิธีการดำเนินการ

1. ครูและผู้รู้หรือภูมิปัญญา วางแผนร่วมกันในการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การประเมินผล การจัดเวลา
2. จัดหาสื่อ พืชพันธุ์ สมุนไพร
3. ทำการสอนตามหลักสูตรรายวิชา
4. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา

5.2.1.3. แนวทางการสอน

1. เน้นการฝึกปฏิบัติ ให้เกิดทักษะ การสังเกต การจดจำ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สรรพคุณ ตลอดจน การปลูก ดูแลรักษา การขยายพันธุ์
2. เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน มุ่งทักษะการทำงานกลุ่มให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ในการคิด ค้นคว้า แสวงหาความรู้ และนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

5.2.1.4. สื่อการเรียนรู้

ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ คือ เอกสาร หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสมุนไพร

สื่อของจริง คือ พันธุ์พืช สมุนไพรต่าง ๆ และเครื่องมือการประกอบเวชภัณฑ์ (ยา)

ในการรักษาโรค โดยโรงเรียนรับผิดชอบในการจัดหาสื่อ สิ่งพิมพ์

หนังสือตำราสมุนไพรต่าง ๆ พันธุ์พืชสมุนไพร รับผิดชอบโดยครูสอน

วิชาเกษตร (นายเด่นชัย ดวงสม , นายราชนัน มานะกิจ ,นางสาวพันวิภา กาวินจ๊ะ) รับผิดชอบในการนำพันธุ์พืชสมุนไพรท้องถิ่นจากผู้รู้มาปลูก ขยายพันธุ์ และดูแลรักษา

5.2.1.5. การประเมินผล

1. ใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง โดยครู ผู้รู้ และนักเรียน
2. ประเมินภาคปฏิบัติและทฤษฎี ในสัดส่วน 60 : 40 ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา
3. ตัดสินผลการเรียนโดยนับจำนวนหน่วยกิต ตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
4. ในการตัดสินการผ่านช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้เกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์การวัดผลของหลักสูตรสถานศึกษา
5. ตัดสินผลการเรียนรายวิชาเลือกเสรี ในช่วงชั้นที่ 2 คือ ผ่าน ไม่ผ่าน โดยไม่มีการนับหน่วยกิต

5.2.1.6. ผู้รับผิดชอบ

ครูประจำวิชา

5.2.2. สาระเพิ่มเติมรายวิชา พืชผักเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว

สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศของบ้านห้วยแม่เหลี่ยมตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การปลูกพืชผักและไม้ผล ตามภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง ซึ่งบางครั้งก็ขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะ ในการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ชุมชน จึงมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนในเรื่องของการเกษตรบนพื้นที่สูงให้กับนักเรียน จากการศึกษาวิจัย พบว่ามีผู้รู้หรือภูมิปัญญาที่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ โดยมีการใช้เทคโนโลยีและนำพืชพันธุ์ที่มีการปรับปรุงพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของบ้านห้วยแม่เหลี่ยมมาปลูก ดังนั้น โรงเรียนจึงมีแนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในเรื่องของการปลูกพืชเมืองหนาว ดังนี้

5.2.2.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมรายวิชาพืชผักเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว

1. จัดเข้าในโครงสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเป็นสาระเพิ่มในช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) เป็นวิชาบังคับเลือก จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี
2. จัดเป็น 2 รายวิชา คือ
 - 2.1 รายวิชาการปลูกพืชผักเมืองหนาว จำนวน 0.5 หน่วยกิต
 - 2.2 รายวิชาการปลูกไม้ผลเมืองหนาว จำนวน 0.5 หน่วยกิต

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สามารถเลือกเรียนในชั้นปีใดก็ได้ (ทั้งนี้เพราะว่ามีผู้รับผิดชอบสอนต่อรายวิชา)
4. ให้มีการตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์การประเมินของหลักสูตรสถานศึกษา

5.2.2.2. วิธีดำเนินการ

1. ประชุมวางแผนร่วมกันของภูมิปัญญาและครูในการกำหนดขอบเขต เนื้อหา สาระ จุดประสงค์ กิจกรรม กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล
2. จัดหาสื่อ – อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนตาม
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์การเรียนการสอน
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
5. ประเมินผลการใช้หลักสูตรรายวิชา

5.2.2.3. แนวทางการสอน

1. เน้นการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะและประสบการณ์
2. ฝึกทักษะการสังเกต การทำงานร่วมกับผู้อื่นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ฝึกให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการศึกษแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

5.2.2.4. สื่อ – อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้

1. ไร่ สวน ของผู้รู้ (นายโชคชัย แซ่เต็น)
2. ศูนย์การเรียนรู้พืชผักและไม้ผลเมืองหนาว , มูลนิธิสุกนิมิตบ้านปางขอน
3. สื่อ – อุปกรณ์ ที่เกี่ยวกับการปลูก ดูแลรักษา ขยายพันธุ์ การเก็บเกี่ยว ผลผลิตโดยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

5.2.2.5. การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามสภาพจริง โดยผู้รู้ ครู และนักเรียน
2. ประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎี 80 : 20 ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา
3. ตัดสินผลการเรียนโดยนับจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
4. ใช้เกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์การวัดผลของหลักสูตรสถานศึกษาในการตัดสินผ่านช่วงชั้น

5.2.2.6 งบประมาณ

ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละประมาณ 60 บาท หรือ เดือนละประมาณ 4,100 บาท

5.2.3. สาระเพิ่มเติมรายวิชาภาษา (ภาษาจีน)

จากการวิจัยพบว่า ภาษาจีน เป็นภาษาที่ชุมชนต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามาก เนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสความนิยมที่จะส่งลูกหลานหรือตนเองไปทำงานยังต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศไต้หวัน ในชุมชนบ้านห้วยแม่เลี่ยม มีประชากรที่ไปทำงานยังประเทศไต้หวันมากมาย มีทั้งประสบผลสำเร็จในการไปทำงาน และไม่สำเร็จ เนื่องจากปัญหามากมาย แต่ภาษาจีนก็ยังเป็นที่นิยมอยากให้ลูกหลานได้เรียน

เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาจีน ทางสถานศึกษาก็มี

5.2.3.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติม รายวิชาภาษาจีน

1. จัดเป็นสาระเพิ่มเติมเข้าไปในกลุ่มภาษาต่างประเทศ ในช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในชุมชนมีผู้รับผิดชอบที่จะเป็นผู้สอนภาษาจีน ที่จะสนองต่อความต้องการของชุมชน จำนวน 3 คน เป็นเผ่าเข้า คือ นายเป่า แซ่เต็น นายชาคริต ทวีปวรชัย และนายไพฑูรย์ ทวีปวรชัย จัดเข้าเป็นวิชาบังคับเลือก จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน จำนวน 1 หน่วยกิต
2. ใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้เน้นทักษะในการสื่อสาร เช่น การพูด การฟัง ทั้งนี้เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน แต่ ทักษะในการเขียน การอ่านก็มีกระบวนการเหมือนเดิม แต่ได้ลดลงและเพิ่มทักษะการพูด การฟัง เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสนองต่อจุดมุ่งหมายของผู้เรียนที่วางไว้เมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 3

5.2.3.2. ขั้นตอนดำเนินการ

ประชุมวางแผนการจัดการเรียนการสอนระหว่างผู้รับผิดชอบ และผู้มีส่วนได้เสียกับบุคลากรในสถานศึกษา

1. เพื่อกำหนดขอบเขต เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม การบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล ของวิชาภาษาจีน
2. จัดหาสื่อการเรียนการสอน เช่น คู่มือการสอนภาษาจีน แบบฝึกทักษะการอ่าน การเขียน ภาษาจีน
3. ทำการสอนตามหลักสูตรรายวิชา
4. ประเมินผลการใช้รายวิชาภาษาจีน

5.2.3.3. แนวทางการสอน

3. ใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา แต่เน้นทักษะการพูด การฟัง เกี่ยวกับการสื่อสารกับบุคคล การพูดในชีวิตประจำวัน และการจัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความต้องการ

ของผู้เรียน และความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้

2. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอากาศได้ลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

5.2.3.4. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. สื่อสิ่งตีพิมพ์
2. เครื่องบันทึกเสียง

5.2.3.5. การวัดผลประเมินผล

ใช้เกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์การวัดผลของหลักสูตรสถานศึกษา ในการตัดสิน

5.2.3.6 งบประมาณ

ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละประมาณ 60 บาท หรือ เดือนละประมาณ 4,100 บาท

5.2.4. สารระเพิ่มเติมรายวิชาพิมพ์ดีดไทย

พิมพ์ดีดไทย เป็นอีกความต้องการหนึ่งของชุมชน ที่ต้องการให้โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ เนื่องจากพิมพ์ดีด เป็นพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ และที่สำคัญพิมพ์ดีดสามารถเรียนได้โดยไม่อาศัยไฟฟ้า จึงเหมาะสำหรับนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ราบสูง (ชนเผ่า) ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ หรือไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึง

5.2.4.1 หลักการจัดการเรียนการสอนสารระเพิ่มเติมรายวิชาพิมพ์ดีดไทย

1. จัดเข้าในโครงสร้างหลักสูตร โดยจัดเป็นสารระเพิ่มเติมในรายวิชาพิมพ์ดีดไทย จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี ให้นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3
2. จัดเป็นการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้น ให้นักเรียนที่มีความสนใจได้เลือกเรียนในเวลาหลังเลิกเรียน
3. จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบของการจัดกิจกรรมชุมนุมพิมพ์ดีดไทย

5.2.4.2. วิธีการดำเนินการ

1. จัดหางบประมาณในการจัดซื้อเครื่องพิมพ์ดีด จำนวน 20 เครื่อง รวมทั้งสื่อ – วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน
2. ครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนกำหนดขอบเขต เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

3. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. วัดและประเมินผล

5.2.4.3. แนวทางการสอน

เน้นการฝึกปฏิบัติ ให้เกิดทักษะความชำนาญเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5.2.4.4. สื่อ - วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. เครื่องพิมพ์ดีดและวัสดุประกอบการใช้ เช่น ผ้าหมักพิมพ์ดีด
2. กระดาษ
3. หนังสือแบบฝึกทักษะ

ในการจัดหา สื่อ – วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ต้องร่วมกันระดมทรัพยากรในการจัดหา จัดซื้อ เนื่องจากทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดหาจัดซื้อได้

5.2.4.5. การวัดผลประเมินผล

1. กรณีจัดเข้าในโครงสร้างหลักสูตรที่จัดเป็นสาระเพิ่มเติม โดยนับจำนวนหน่วยกิต และมีการวัดผลประเมินผล ตัดสินผลการเรียนเป็นเกรด
2. กรณีจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น หรือกิจกรรมชุมนุมให้มีการวัดผล ประเมินผลผ่านและไม่ผ่าน

5.2.4.6. ผู้รับผิดชอบ

ครูประจำวิชา

5.2.5. สาระเพิ่มเติมรายวิชา ช่างตีเหล็ก

ช่างตีเหล็กเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวไทยภูเขาเผ่าอากู และมุเซอ ชนเผ่าเหล่านี้อาศัยในพื้นที่สูง ทุกคันดาร์ การคมนาคมไม่สะดวก และอาชีพของชนเผ่าคือ อาชีพเกษตรกรรม ต้องใช้อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น มีด จอบ เสียม และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร อุปกรณ์เหล่านี้จะมีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับพื้นที่ อุปกรณ์ที่ซื้อมาจากในเมืองไม่มีความเหมาะสมกับการเกษตรบนพื้นที่สูง และไม่คุ้มค่าในการเดินทางไปซื้อ ประกอบกับชนเผ่ามีภูมิปัญญาช่างตีเหล็กอยู่แล้ว และกำลังจะสูญหายไปตามอายุขัยของภูมิปัญญา ตลอดจนชุมชนมีความต้องการที่จะสืบสานงานช่างตีเหล็กไว้ให้ลูกหลาน สืบสานต่อไป

ดังนั้นงานช่างตีเหล็ก จึงเป็นรายวิชาที่ชุมชนต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เพื่อให้มีความรู้และทักษะ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นโรงเรียนจึงได้มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนขึ้น ดังนี้

5.2.5.1. หลักการจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมรายวิชาช่างตีเหล็ก

1. จัดเข้าในโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดเป็นสาระเพิ่ม ในช่วงชั้นที่ 3 เป็นวิชาเลือกเสรี จำนวน 40 ชั่วโมงต่อปี
2. กำหนดเป็น 1 รายวิชา 0.5 หน่วยกิต โดยมีการตัดสินผลการเรียนและนับหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน ชื่อรายวิชา ช่างตีเหล็ก
3. นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 สามารถเลือกเรียนในชั้นปีใดในช่วงชั้นก็ได้ทางในการจัดการเรียนการสอนขึ้น ดังนี้

5.2.5.2. ขั้นตอนวิธีการดำเนินการ

1. ครูและผู้รู้หรือภูมิปัญญา ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวางขอบเขตเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล
2. จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์
3. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา ช่างตีเหล็ก

5.2.5.3. แนวทางการสอน

1. เน้นทักษะการปฏิบัติโดยฝึกจากการสาธิตของผู้รู้ ภูมิปัญญา
2. เรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียนและภูมิปัญญา
3. ฝึกให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

5.2.5.4. สื่อ - แหล่งเรียนรู้

การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน โดยความร่วมมือของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ช่วยกันระดมทรัพยากร เพื่อสนองตอบการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน หรือชุมชน คือที่บ้านของผู้รู้

5.2.5.5. การวัดประเมินผล

1. ประเมินตามสภาพจริง คือ การสังเกต กระบวนการทำงาน ผลงานของนักเรียน
2. ประเมินภาคปฏิบัติและทฤษฎี ในสัดส่วน 80 : 20 ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา
3. ตัดสินผลการเรียน โดยนับหน่วยกิต ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
4. ใช้เกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์การวัดผลของหลักสูตรสถานศึกษา ในการตัดสินผ่านช่วงชั้น

5.2.5.6. ผู้รับผิดชอบ

1. ครูประจำวิชา และ ผู้รู้ในท้องถิ่น คือ นายปูลึก เหวงชาภู

5.2.5.7 งบประมาณ

ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละประมาณ 60 บาท หรือ เดือนละประมาณ 4,100 บาท

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ช่างตีเหล็ก เป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้มีการสืบสานต่อ เพราะช่างตีเหล็กมีผู้รู้คนน้อยลง เนื่องจากการจัดซื้อ จัดหา มีความสะดวก มีจำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป แต่เมื่ออุปกรณ์เหล่านั้นใช้ไปในระยะเวลานานเกิดความชำรุดเสียหายและไม่มีการทะนุบำรุงซ่อมแซม มีผู้ซ่อมแซมน้อย จึงเป็นสาเหตุให้ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอน

ชุมชนต้องการให้มีช่างตีเหล็กเพื่อจะได้มีความรู้ในการซ่อมแซม และสืบสานต่อไป

5.3 จัดเข้าในโครงการของโรงเรียนบรรจุในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา

แนวทางการจัดทำโครงการสืบสานประเพณีชนเผ่าที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และชุมชนกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 8 (2) ว่าด้วยการจัดการศึกษาที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 8 (6) การจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา 12 ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) พบว่า ความต้องการของชุมชนต้องการให้มีการสืบสานประเพณีของชนเผ่าที่ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มิให้ถูกลืมและเลือนหายไป

ดังนั้น เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน ที่ไม่ให้ประเพณีของชนเผ่าถูกลืมไป และต้องสืบสานประเพณีให้คงไว้ โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม จึงกำหนดเป็นโครงการของโรงเรียนบรรจุเข้าไปในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ชื่อโครงการ คือ โครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า สาเหตุที่ต้องนำโครงการนี้เข้าไปในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น เพราะว่า ทางโรงเรียนจึงจัดทำโครงการสืบสานประเพณีชนเผ่าขึ้น เพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน ที่ต้องการให้บุตรหลานของตนได้เรียนรู้และสืบสานต่อไป

แนวทางการจัดทำโครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า

1. ประชุมผู้ปกครอง ผู้อาวุโส ภูมิปัญญา คณะครูและผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ

2. แต่งตั้งคณะทำงาน เขียนโครงการ ซึ่งได้มาจากผู้ปกครอง ผู้อาวุโส ภูมิปัญญา คณะครู หรือผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน
2. ดำเนินกิจกรรมตามโครงการ
3. ประเมินผลการดำเนินการ
4. สรุป รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

สรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาวิจัยในการหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ตามที่กล่าวมาข้างต้น ได้จากการวิเคราะห์หาความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหลักในการจัดเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพราะว่าแต่ละชนเผ่ามีประเพณีที่แตกต่างกัน มีพิธีกรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะชนเผ่าอีเก้อ เผ่าอีเก้ออาศัยอยู่หลายหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างกันซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่น การจัดประเพณีเดียวกัน วัน เวลา ไม่ตรงกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการร่วมมือ การช่วยเหลืองานกัน เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านให้ลูกหลานได้รู้จักกัน เป็นการให้ลูกหลานของตนได้สืบสานประเพณีไว้ ทำให้เวลาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมยาวนานกว่าอดีต และแตกต่างจากพื้นที่อื่น ทางโรงเรียนจึงจำเป็นต้องทำโครงการ

1. จัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

2. จัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ได้ 3 กลุ่ม

- 2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ได้แก่ รายวิชาภาษาจีน
- 2.2 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ รายวิชาช่างตีเหล็ก รายวิชาพิมพ์ดีดไทยสัมผัส รายวิชาพืชเมืองหนาว
- 2.3 กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ รายวิชาสมุนไพรพื้นบ้าน

3. จัดเป็นโครงการของโรงเรียนบรรจุในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
ได้แก่ โครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า

ในแนวทางการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดนี้ โรงเรียนสามารถจัดสนองตอบความต้องการของชุมชนที่ได้จากการศึกษาวิจัย พบว่ามีแนวทางที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ คือ

ตามแนวทางที่ 1 การจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน

ตามแนวทางที่ 2 การจัดเป็นสาระเพิ่ม สามารถจัดได้เป็น 3 รายวิชา คือ

1. รายวิชาพืชผักเมืองหนาว
2. รายวิชาสมุนไพรพื้นบ้าน
3. รายวิชาไม้ผลเมืองหนาว

ตามแนวทางที่ 3 จัดเป็นโครงการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ โครงการ
สืบสานประเพณีชนเผ่า

แนวทางที่ยังไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ คือ กลุ่มสาระเพิ่มเติม ในรายวิชาภาษาจีน
รายวิชาช่างตีเหล็ก รายวิชาพิมพ์ดีดไทยสัมผัส

ด้วยกลุ่มสาระเพิ่มเติมที่ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เนื่องด้วยศักยภาพของชุมชน โรงเรียน ผู้
ปกครอง ที่ได้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ เนื่อง
จากผู้รับผิดชอบในการจัด ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้ คือ

1. ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละประมาณ 60 บาทหรือเดือนละประมาณ 4,100 บาท
2. สื่อการเรียนการสอน

ดังนั้น หากโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง มีศักยภาพที่จะสามารถระดมทรัพยากรมาใช้เป็นงบ
ประมาณในการดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้น โรงเรียนก็จะสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่
นักเรียน สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

บทที่ 6

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการทางทีมงานวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้รับมวลประสบการณ์ ทักษะกระบวนการทำงานวิจัย รวมทั้งได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชุมชน นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก การสังเกต การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีชาวบ้าน

ซึ่งผลการศึกษาวิจัยได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยที่วางไว้โดยโรงเรียนจะนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปดำเนินการทดลองใช้ในโอกาสต่อไป

ทั้งนี้พื้นที่โรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม สามารถที่จะนำกระบวนการเรียนรู้ มวลประสบการณ์ ตลอดจนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ไปเป็นแนวทางดำเนินการ หรือประยุกต์ใช้และพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ ของ พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2542 ได้ไม่มากนัก

6.1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ความต้องการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า) ทำให้ทราบว่า

6.1.1. ศักยภาพของชุมชน

1) ด้านแหล่งเรียนรู้

ชุมชนมีศักยภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร เช่น ไร่ สวน พืชผักและไม้ผลเมืองหนาว ซึ่งเจ้าของแหล่งเรียนรู้พร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) ด้านภูมิปัญญา หรือผู้รู้ในชุมชน

มีหลายสาขาโดยเฉพาะด้านหัตถกรรม คือ ช่างตีเหล็ก ช่างจักสาน หมอยาสมุนไพร และด้านเกษตรกรรม คือ พืชผักเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว

6.1.2. ความต้องการของชุมชน สรุปได้ว่า

1) ด้านสาระตามหลักสูตรแกนกลาง

เรียงตามลำดับคือ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ภาษาจีน เกษตร สุขศึกษาและพลศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ สังคม และ พิพ์ดีด

2) ด้านภูมิปัญญาและประเพณี

ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ อนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่า

3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

เรียงตามลำดับคือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ กตัญญู ขยัน อดทน มีวินัย ประหยัด เมตตาและสามัคคี

6.1.3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุมชนในเขตเขตพื้นที่สูง (ชนเผ่า)

จากการศึกษาวิจัยสรุปแนวทางได้ 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ (หลักสูตรแกนกลาง) ทั้ง 8 สาระ โดยใช้วิธีลดเนื้อหาที่อยู่ใกล้เคียง ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวก่อน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยปฏิบัติจริงมากขึ้น ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม และความต้องการด้านภูมิปัญญา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการขึ้น พร้อมกับการประเมินคุณลักษณะที่ชุมชนต้องการด้วย

2. จัดเนื้อหาที่ชุมชนต้องการพิเศษ หรือไม่สามารถจะจัดเข้าใน 8 สาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพและความต้องการ โดยจัดเป็นสาระเพิ่มเติม โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

1) กลุ่มภาษา คือ ภาษาจีน

2) ภูมิปัญญา อาชีพ คือพิพ์ดีดไทยสัมผัส ช่างตีเหล็ก ยาสมุนไพร พืชผักเมืองหนาว และ ไม้ผลเมืองหนาว

3) กลุ่มประเพณี คือ ประเพณี 3 ชนเผ่า

2. จัดเป็นโครงการของโรงเรียนบรรจุในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขอโรงเรียน ได้แก่ โครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า

ตารางความสัมพันธ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน

คุณลักษณะของนักเรียน	แนวทางการจัดการเรียนการสอน
1. ด้านสาระรายวิชา คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ เกษตร พลศึกษา นาฏศิลป์ ดนตรี สังคม ศิลปะ พimpa และภาษาจีน	<u>แนวทางที่ 1</u> จัดตามสาระพื้นฐาน 8 สาระ ครอบคลุมคุณลักษณะยกเว้น พimpa และภาษาจีน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนวและลูกเสือ/ยุวกาชาด ครอบคลุมด้านคุณธรรมจริยธรรม และภูมิปัญญา คือกิจกรรมชุมชนต่างๆ
2. ด้านภูมิปัญญา / ประเพณี 3 ชนเผ่า คือ เย้า อีเก้อ มูเซอ	<u>แนวทางที่ 2</u> จัดเป็นสาระเพิ่มเติม ได้แก่ รายวิชา - พืชสมุนไพร - พืชผักเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว - ภาษาจีน - พimpa ไทย ซึ่งครอบคลุมด้านสาระรายวิชาคือพimpa และภาษาจีน ส่วนพืชสมุนไพร และภูมิปัญญา พืชผัก / ไม้ผลเมืองหนาว เพิ่มเติมด้านการเกษตร
3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ กตัญญู ขยัน อดทน มีวินัย ประหยัด เมตตา และสามัคคี	<u>แนวทางที่ 3</u> จัดเป็นโครงการสืบสานประเพณีชนเผ่า ครอบคลุมทุกประเพณี ของ 3 ชนเผ่า ตลอดปีการศึกษา

6.2. สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ

จากการจัดเวทีสรุปบทเรียน ในวันที่ 9 มีนาคม 2547 ได้เปิดการอภิปรายกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีผู้ร่วมอภิปราย ชาวบ้าน 3 เผ่า นักเรียน ผู้นำชุมชน และคณะครู ในหัวข้อ “ได้อะไรจากการทำวิจัย” ในหัวข้อเรื่องการจัดการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (ชนเผ่า) ในครั้งนี้ ตามหัวข้ออภิปราย 3 หัวข้อ

ข้อที่ 1 ว่าด้วยได้อะไรจากการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

- 1.1 ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง (ชนเผ่า)
- 1.2. ในแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.3. ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นชาวเขาที่มีหลายภาษา หลายเผ่าพันธุ์ หลากหลายความคิด
- 1.4. ได้กระบวนการแก้ปัญหาซึ่งต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถกับการทำงานร่วมกับชาวไทยเขา
- 1.5. ได้กระบวนการสร้างความคุ้นเคย ice breaking ซึ่งชาวบ้านแม้จะสื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้แต่ภาษาดนตรี เกม และภาษาแห่งความบันเทิง นันทนาการ สามารถเชื่อมต่อสื่อสารถึงกันได้ถือว่าเป็นภาษาสากล (ภาษาใจ)
- 1.6. เกิดการเรียนรู้ในทักษะการปรับตัว ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น กรณีการจัดเวทีชาวบ้านในแต่ละบ้าน ปัญหาอุปสรรคที่พบจะไม่เหมือนกันทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อให้งานดำเนินต่อไปได้
- 1.7. ได้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับคณะครู ชาวบ้านในชุมชนในด้านความต้องการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
- 1.8. ได้เรียนรู้ในการทำความรู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านในชุมชน เพราะงานวิจัยทำให้มีการพบปะพูดคุยกันมากขึ้น ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- 1.9. ได้กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การระดมความคิด ผ่านการวาดรูป / เขียนข้อความและการนำเสนอของเผ่าต่างๆ การกระตุ้นให้ชาวบ้านได้แสดงออก
- 1.10. ได้ประสบการณ์การทำงาน
- 1.11. ได้เรียนรู้วิธีการก่อให้เกิดความร่วมมือของทุกฝ่าย
- 1.12 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน และผู้สนใจจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัย

- 2.1 การสื่อสารระหว่างนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทยไม่ได้ ทำให้การเก็บข้อมูลแต่ละครั้งต้องใช้ล่ามเป็นผู้แปล บางครั้งการแปลอาจเกิดการผิดพลาดในการสื่อสารได้
- 2.2 ด้านการคมนาคมเนื่องจากแต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกันทำให้การไปมาหาสู่กัน หรือการเก็บข้อมูลยากลำบาก

- 2.3 กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ให้ข้อมูลไม่มีเวลาต้องออกไปทำมาหากินแต่เช้าตรู่และกลับตอนค่ำหรือไปประกอบอาชีพต่างพื้นที่
- 2.4 การเก็บข้อมูลหากไปดำเนินการตอนกลางคืนไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย เนื่องจากไม่มีไฟฟ้าใช้
- 2.5 ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือและไม่เห็นความสำคัญของการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากเวลา อาชีพไม่เอื้ออำนวยให้
- 2.6 ชาวบ้านมีค่านิยมแบบการเลียนแบบกัน หรือตามผู้อื่น เพราะชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการเข้ากลุ่ม
- 2.7 ระยะเวลาดำเนินการของทีมวิจัยไม่เพียงพอเพราะต้องทำงานสอนด้วย

ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

- 3.1 ขยายเวลาในการเตรียมชุมชน เพื่อศึกษาธรรมชาติของชุมชนให้มากขึ้น และสร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความร่วมมือมากยิ่งขึ้น เพราะช่วงในการทำงานวิจัยเป็นฤดูฝน
- 3.2 อบรมศึกษาดูงาน เพิ่มประสบการณ์และความรู้ให้กับทีมวิจัย พัฒนาให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น
- 3.3 ในการจัดเวทีแต่ละครั้งควรขยายเวลาในการจัดงาน เพื่อให้เวลาล่าม หรือ ผู้แปลได้มีเวลาถ่ายทอดให้มากขึ้น
- 3.4 ใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านกล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็น เช่น ทางการวาดภาพ การใช้สิทธิ์ออกเสียง การนำเสนอด้วยตนเอง
- 3.5 ประชุมผู้นำหมู่บ้านผู้อาวุโส ผู้นำหมู่บ้าน ชี้แจงให้เห็นประโยชน์และความสำคัญตลอดจนขั้นตอนการทำงานวิจัย

ภาคผนวก

ประวัติทีมวิจัย

ประวัติทีมวิจัย

ที่ปรึกษางานวิจัย

นางสาวสายสวาท วิชัย

รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1

หัวหน้านักวิจัย

นายอุทัย แสงสุวรรณ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยแม่เหลี่ยม

คณะผู้วิจัย

- นายสมพล ประโลहित
- นายราชัน มานะกิจ
- นางยุพิน รัตนวรพันธุ์
- นางสาวปรานอม ธรรมศิริ
- นายเป้า แซ่เต๋น
- นางดาวดี แซ่ฟ่าน
- นายยาแฮ จะสีพาย
- นายสมคิด แปแจกู๋
- นายอาเท่อ แซ่ฟ่ากู๋

ประวัติที่ปรึกษางานวิจัย

ชื่อ – นามสกุล

นางสาวสายสวาท วิชัย

วัน เดือน ปี เกิด

13 พฤศจิกายน 2499

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 – 2517	ป.กศ. วิทยาลัยครูเชียงใหม่
พ.ศ. 2518 – 2519	พ.ม. ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ. 2520 – 2521	คบ. เคมี วิทยาลัยครูเชียงใหม่
พ.ศ. 2534 – 2536	ศษ.ม. บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2518	ครู 1 โรงเรียนบ้านแม่คำน้ำลัด
พ.ศ. 2522	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านแม่จัน
พ.ศ. 2525	ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน
พ.ศ. 2530	หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอเวียงแก่น
พ.ศ. 2531	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
พ.ศ. 2534	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพญาเม็งราย
พ.ศ. 2535	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ
พ.ศ. 2538	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอป่าแดด
พ.ศ. 2541	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแม่ลาว
พ.ศ. 2542	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเวียงชัย
พ.ศ. 2543	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแม่จัน
พ.ศ. 2543 – 2547	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมประสิทธิภาพ และ ผู้ตรวจราชการประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1
ปัจจุบัน	ดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1

สถานที่ทำงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 จังหวัดเชียงราย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล

นายอุทัย แสงสุวรรณ

วัน เดือน ปี เกิด

22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498

ประวัติการศึกษา

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านศรีสุพรรณ

อ. เมือง จังหวัดลำพูน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนมงคลวิทยา

จังหวัดลำพูน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจ๊กคำชนาธร

จังหวัดลำพูน

ระดับ ป.กศ. สูง วิทยาลัยครูเชียงใหม่

วิชาเอกสังคม วิชาโทภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา

ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกเกษตรกรรม

ประวัติการทำงาน

ปี 2519 รับราชการครู ตำแหน่ง ครู 2 ระดับ 2 โรงเรียน

บ้านจำหวาย จังหวัดเชียงราย

ปี 2529 รับราชการครู ตำแหน่ง ครูใหญ่ระดับ 4 โรงเรียน

บ้านห้วยชมภู จังหวัดเชียงราย

ปี 2530 รับราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียน

บ้านห้วยชมภู จังหวัดเชียงราย

ปี 2540 – ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ

โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย

ที่อยู่

โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย

หมายเลขโทรศัพท์

06-186 1346, 053-717 994

บทบาทในชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน

ห้วยแม่เลี่ยม

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายสมพล ประโลहित
วัน เดือน ปี เกิด	31 พฤษภาคม 2493
ประวัติการศึกษา	- ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีเกิด จังหวัดเชียงราย - ระดับประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนบ้านสันโค้ง จังหวัด เชียงราย - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนครุณศึกษา จังหวัด เชียงราย - ระดับประกาศนียบัตร ชั้นต้น วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ - ระดับประกาศนียบัตร ชั้นสูง วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัด เชียงใหม่ - ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี วิชาเอก พลศึกษา วิทยาลัยครูเชียงราย
การทำงาน	ปี 2526 รับราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านสันทราย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปี 2533- ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่	โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์	01 – 783 6238
บทบาทในชุมชน	รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายราชนัน มานะกิจ
วัน เดือน ปี เกิด	15 พฤษภาคม 2515
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านจ่อเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน (นักธรรมเอก ปธ. 4) ระดับอุดมศึกษา ปวส. วิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัด เชียงราย ปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอก เกษตรกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	ปี 2541 รับราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 3 จังหวัด แม่ฮ่องสอน ปี 2544 – ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย
ที่อยู่	โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย 57000
หมายเลขโทรศัพท์	09 – 855 0623
บทบาทในชุมชน	ครูสายผู้สอน โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางยุพิน รัตนวรพันธุ์
วัน เดือน ปี เกิด	22 เมษายน 2518
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดอนหมากพริกถิ่นฟ้า อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต เอก เคมี – ชีววิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
การทำงาน	ปี 2545 – ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่	โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์	06 – 730 4856
บทบาทในชุมชน	ครูสายผู้สอนโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวปรานอม ธรรมศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	30 ธันวาคม 2521
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านฮวก(แสนทองวิทยา) อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านฮวก (แสนทองวิทยา) อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่าวังผาวิทยาคม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี วิชาเอก ชีววิทยา สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์
การทำงาน	ปี 2545 – ปัจจุบัน รับราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่	โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์	0-1021-3585
บทบาทในชุมชน	ครูสายผู้สอนโรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายอาเทื้อ แซ่พ่ากู๋
วัน เดือน ปี เกิด	1 มกราคม 2524
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
การทำงาน ที่อยู่	ประกอบอาชีพทำไร่ หมู่ 3 บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
บทบาทในชุมชน	ตัวแทนกลุ่มหนุ่มสาวบ้านใหม่พัฒนา

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายเป่า แซ่เต๋น
วัน เดือน ปี เกิด	พ.ศ. 2493
ประวัติการศึกษา	-
การทำงาน ที่อยู่	ประกอบอาชีพทำไร่ หมู่ 3 บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
บทบาทในชุมชน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายยาเฮะ จะลีพาย
วัน เดือน ปี เกิด	1 มกราคม 2528
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
การทำงาน ที่อยู่	ประกอบอาชีพทำไร่ หมู่ 3 บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
บทบาทในชุมชน	ตัวแทนกลุ่มหนุ่มสาวบ้านป่าล้าน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายสมคิด แป๊ะแจ๋
วัน เดือน ปี เกิด	1 มกราคม 2516
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
การทำงาน ที่อยู่	ประกอบอาชีพทำไร่ หมู่ 3 บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
บทบาทในชุมชน	ผู้นำห้วยแม่เลี่ยมร่วมเย็น

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวดี แซ่ฟ่าน
วัน เดือน ปี เกิด	1 มกราคม 2515
ประวัติการศึกษา	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
การทำงาน ที่อยู่	ประกอบอาชีพทำไร่ 59 หมู่ 3 บ้านห้วยแม่เลี่ยม ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
บทบาทในชุมชน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านห้วยแม่เลี่ยม หมู่ 3 ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย